

110
84
Д Ђ Л А

О В А Н А С У Б Ђ О Т И Ћ А .

К Њ И Г А I V .

Н Е М А Њ А .

Д Р А М А У П Е Т Д Ђ Ј С Т В А .

У Н О В О М С А Д У .

Е П И С К О П С К А Т И П О Г Р А Ф И Ј А .

1863.

P19Cp I 574/4/2. 11

ME 148 / IV. - 1

Р. 19 Ср 1 579/7/2. 1

Д Ђ Л А

ЈОВАНА СУББОТИЋА.

КЊИГА IV.

ПЪСНЕ ДРАМСКЕ.

У ПОВОМ САДУ.

Епископска типографија.

1853.

Д К Ж Д

ГОРНА САРБОТНА

Кр. бр. 66176

П Р Ч Е М О

1878

В. Н. П.

II.

Н Е М А Њ А.

Драма у пет дѣјства.

Позориште саставља
прадѣдове са прауници.

Л и ц а.

Радослав краљ србски.

Кнез Владимир

Кнез Првослав

Кнез Немања

} браћа краљева.

Кнез Гоислав Крусић.

Кнез Радивој Опорчић.

Стѣпан Борић, бан босански.

Анна, кћи бана Борића.

Владислава, кћи кнеза Крусића.

Чуч, себар и слуга кнеза Владимира.

Више кнезова краљевих.

Више кнезова Немањиних.

Дворанин краљев.

Дворанин Немањин.

Војници Немањини.

Дворанин Владимиров.

Мѣсто: У Дукли, Клобуку, Раци и Косову.

Врѣме: У другој половини XII. вѣка.

ПРВО ДЪЈСТВО.

ПРВИ ПРИЗОР.

Соба у двору кнеза Крусића.

Кнез Гонслав Крусић, кнез Првослав.

Кнез Првослав.

Неповољно по мене прекиде.

Кнез Крусић.

Ал' сам мораш рећи: право имаш!

Кнез Првослав.

Имаш право, ал' ми право није.

Ко зна кад, и хоће л' то кад бити,

С наше стране сутра смо готови,

Никад друго Немања немисли.

Ал' краљ нешто непрестано врчи,

А Владимир — њега већ сви знамо!

Кнез Крусић.

Баш то мене и пече, дијете.

Данас стои небо, како тако,

Нит' је ведро нити је облачно,
 Свадисте се, па с' и помиристе.
 Да сге страни, доста би ми било,
 Ал' сте свои, па вам невѣрујем.
 Краљ Немању за свог врага држи,
 Кои иде, да му круну скине;
 А Немања има право, кад се
 Од те браће чува и уклања:
 Па то т' ништа није, него слама.
 Нека искра одкуд год долети,
 Па ће бити пуна земља гара.
 А ја онда шта бих, и куда бих.
 Овамо ме дата вѣра вуче,
 И што морам чуват', што имадем;
 А тамо ми моје дѣте живи,
 И зету ми о глави се ради.
 Па сам на двѣ ватре изгорео.
 Зато гледај, те с' што пре измир'те,
 Ал' онако, као браћа права,
 Па је води, кад је теби драго.

Кнез Првослав.

То ми дакле ништа неостаје,
 Већ гледати, да тако чинимо.
 С Богом! — Гдѣ ћу наћи Владиславу,
 Да и њојзи с Богом остај кажем?

Кнез Гонслав гледне на прозор.

Ено т' води коња по дворишту,
И чека те, да ти га придружи.

Кнез Првослав.

Ал' ако то никада nebude?
Срѣћу своју за туђ рачун вежеш!

Кнез Гонслав.

Шта ћу сутра за боље држати,
То сам Бог зна: мисли се љуљају
Као оно лишће на дрвима.
Али данас држим поуздано
Да ће 'вако понајбоље бити,
Па што неби и то покушали.

Кнез Првослав.

С' Богом остај!

Кнез Гонслав рукује се.

С' Богом пош'о, кнеже!

И срѣћно се дома повратио.

(Оду.)

ДРУГИ ПРИЗОР.

Владислава уђе брзо у собу, па стане на прозор.

Брже, да га видим са прозора,
 Док се јоште с отцем разговара.
 Несмѣдох га тамо погледати!
 Ах! Лѣпши је од сваке дѣвојке!
 Врани коњу! Тако био мио
 Господару и моме и твоме,
 Ти нетрчи, већ иди лагано
 Макар да те оструга просѣца,
 Само да га мало дуже гледим.
 Како дивно сѣди на коњицу,
 Види с', да је рода господскога.
 Мили отче! јошт га заговори;
 Јошт, — јошт — Оде! Само мало гледну
 Амо горе, па прну к'о птица!
 С Богом! (маше руком) С Богом! Ал' ми скоро дођи,
 (брзо отвори прозор и гледи)
 Јер кад дођеш, бѣли дан доносиш,
 А кад одеш, црну ноћ остављаш. —
 Већ га нема, а ја јошт га видим;
 Лице му је овдѣ (показујући на срце) уписано,
 Па га видим и кад је далеко. —

Шта је, Боже, с отцем говорио?
 О да б' смѣла отца запитати!
 Али несмѣм, а небих ни могла,
 На језику рѣч би ми умрла...

ТРЕЋИ ПРИЗОР.

Кнез Гоислав уђе, погледи на прозор, и насмѣши се.

Кнез Гоислав.

Ко отвори тај прозор, дѣвојко?
 За нама је затворен остао.

Владислава (застиди се).

Кои прозор?

Кнез Гоислав.

Тај до тебе тамо!

Владислава.

Незнам отче! вѣруј, незнам никад,
 Би л' отворен, ил' га ја отворих.

Кнез Гоислав.

Ништа зато, моје дѣте драго.
 Незнам ни ја, ал' ми с' тако чини,
 Да затворен за нама остаде.

(Милује је по образу.)

Ја одлазим на дан два у Дуклу,
 А ти буди код куће весела.
 Отац ће ти натраг похитати,
 Што пре може, што брже узможе.
 Хајде сада, да ме на пут спремиш.

(Оду)

ЧЕТВРТИ ПРИЗОР.

Дворана у двору Немањином.

Немања и кнез Радивој уђу.

Немања.

Окани се тих мисли старино!
 Кои јунак у више бојева
 Неизгуби један или други?
 Па зар зато да с' одкине главу?

(Съдне).

Съд', војводо, да коју рекнемо.

Кнез Радивој сѣдајући.

Да под твоим добрим родитељем,
 Покојна му у рају душица!
 То ми с' деси, неби м' жао било.

Његова би памет накнадила,
 Што ја са зла удеса изштетих.
 Ал' ти тек се у свѣту указа,
 Тек си снагу поч'о развијати:
 Бој добивен два ти срдца даје,
 А изгубљен и то једно слаби.
 Толике сам бојеве добио,
 Па сад овај теби да изгубим!

(Љути се.)

Немања смѣшећи се.

Хвалећ' отца, лѣпо шину сина.

Кнез Радивој тргне се.

Како то?

Немања.

Та нерече л', јуначе!

Да би памет мога родитеља

Накнадила, што ти сад изштети —

Кнез Радивој.

То сам рек'о: па шта т' није право?

Немања.

А зар моја памет јошт нениче?

Кнез Радивој.

Аха! Нисам на то иш'о, кнеже!

Хтѣдох рећи, да је твој родитељ

Сву живота мудрост поцрпио.
 То је била једна мудра глава!
 Сваки га се с радошћу спомиње!
 Но много је баш и праметнуо.
 Бѣгао је из отчина дома,
 Морао је грчки хлѣбац јести,
 Видио је своје у несрѣћи,
 Потучену браћу и рођаке
 Неправедно без сваке кривице.
 Много копље тај је поломио,
 Многу сабљу бојем изсѣкао.
 Како славно онда војевасмо,
 Кад 'но краља Ђорђа оборисмо,
 И Грубешу краљем учинисмо.
 Па како се јунак прославио
 У крвавим под Комом бојевма,
 Кад по други пут сломисмо Ђорђа,
 И посласмо сужна у Цариград?
 Хе, сласт бѣше с њиме војевати!...
 Теби ништа друго желит' није,
 Него што ти нико дат' неможе,
 Јер се само даје ил' недаје,
 Дуже врѣме и чешћу прилику,
 Па ћеш бити, што ти отац бјаше.

Немања.

Са сваким је даном врѣме дуже,
 Узживим ли, доста ће га бити:
 А прилика и сама долази,
 И ето смо једну претурили.
 А за људе, кои радо уче,
 Учитељ је сгода и несгода.
 Нерече ли сам за отца мога,
 Да је мор'о и туђ хлѣбац јести,
 Па је опет као краљ умрео,
 И то тако, да свак за њим жали.
 Сад смо били у боју несрѣћни,
 А други пут ми ћемо добити;
 А сувише, живи Бог на небу.
 Он је моје у свем поуздање.
 Њему годим, од њега се надам.
 Он уклони кућу Урошеву
 И предаде Русију Немањи!

Кнез Радивој.

И јест чудо, како ти прођоше!
 Насљедити име Вуканово,
 И примит' му силу и богатство,
 Имат' сестру угарску краљицу,
 И сестриће угарске краљеве,

А у руци држат' братовљевој
Угарскога силу палатина,
Пак и опет тако изгубит' се!

Немања.

Јербо тако божја воља бјеше!
Него реци, шта би Радославу,
Да за Грке на брата удари?
Та ја нисам на њега ишао,
Већ гледао, да од Грка вратим,
Што нам бија дѣдовска баштина,
Па је оте сила и неправда.
Ако њему затим стало бјаше,
Повратити, што му дѣд имаде,
Бијаше ми само једну рећи,
Па бих њему радо помогао.

Кнез Радивој.

Радослав је добар ал' слаб човѣк.
Поплашио с' Грка за сав живот.
Па то држи као свето писмо,
Да тек уз њих живуцати може;
Одцѣпи л' се, ил' оддѣли од њих,
Мора и то мало изгубити,
Што му воља царева остави.
Па зато је на тебе устао,
Да покаже, да им је пријатељ.

Немања.

Радослав ће пре послѣ пропасти.
Владимир му живом раку копа!

Кнез Радивој.

Владимир је змија отровница.
Што је год зла, од њега долази.
Али ко те неће да послуша,
Том неможеш никад ни помоћи.

Немања.

За краљем ме љуто боли срдце.
Радослав би мог'о бити славан,
Добру рад је, и неправо неће,
Поквари л' што, хоће да поправи;
Мило му је, кад га људи љубе,
А рад слуша, кад га когод хвали,
Ал' на свашто даје се навести.
Да ме хоће братски да призове,
И послуша, шта бих му рекао,
Доста добра могли б' учинити:
Ал' овако ничему с' ненадам.

Кнез Радивој.

Да краљ Бодин у крв неударе,
Да Јакинта дом вам неотрова,

И да неби Ђорђева бѣснила,
 Неби Грци до тог дотѣрали
 Да вам буду у кући владари.
 Кад тај нечист дух у пак'о с' врати,
 Кои грозно у крви вам бѣсни,
 Онда ћете и ви к себи доћи,
 Онда ће вам земља процвѣтати.

Немања.

И врѣме је, да нас већ остави;
 На то идем да г' у ад одтјерам.

(Пођуће мало).

Кнез Радивој.

Чу ли, да се Грци завадише
 Са Стѣпаном, са угарским краљем?

Немања.

Знам; срѣћно им, и хвала им дѣпо!

Кнез Радивој.

Хоћеш и ти Угром помагати?

Немања.

Одкуда судиш?

Кнез Радивој.

Што сакупи војску.

Немања.

Свaк погрѣшит' може по незнању,
 И то му се даје опростити.
 Ал' ко падне преко оне кладе,
 Преко које с' други пред њим скрха,
 И право је, да ногу сломије.
 Јошт сам мало по свѣту мотрио,
 Ал' толико већ сам научио,
 Да чувати своју ваља снагу,
 И за никог' другог нетрошит' је.
 Док се Грци са Угри раздиру,
 Ми ћемо се снажит' и јачати,
 А ниједан несмѣ нас дирати,
 Јер нам види у руци оружје,
 И бои се другом ћемо прећи.
 Шта одведе Дессу у Цариград?
 Што нехтѣде на миру сѣдити;
 Шта учини сѣнком Радослава?
 Што крв своју Грцима продаде.
 Урошеви држаше са Угри,
 Што им сестра тамо би краљица,
 И нећаци млађани краљеви:
 Ал' шта мене Угром да приволи,
 Сад, кад сами један другог кољу,
 И тим сами себи гроб копају?

Кнез Радивој.

А баш неби ни лѣпо стојало,
 Да сад с Угри на цара удариш,
 Кад јошт није с' ни мѣсец изјео,
 Од како се у Нишу састасте,
 Гдѣ те прими, као отац сина,
 И даде ти прекрасне дарове,
 И поклони лѣпу Глубочицу,
 Па и царским украси те саном,
 Да с' господством и онијем раван,
 Кои цару сѣде до колѣна.

Немања.

И неби ми, кнеже, приличило.
 Истина је, да цар, што учини,
 Само свога рад добра учини;
 Глубочица само је одкупа,
 Да неидем у помоћ Угрима,
 А све друго само на то смѣра,
 Да нож баци међ мене и краља,
 И да мене са краљем замрази,
 Али ипак неби лѣпо било.
 Што сам прим'о, кад злим мислим враћат?
 Кои човѣк народом управља,
 Неможе му с' увѣк, како ваља;

Ал' ко силом зло за добро враћа,
На брзо се мора покајати.

Кнез Радивој.

А ја мишљах, е му се допаде,
Па т' учини, баш што те заволе.

Немања.

Тако мисли, ко га непознаје.
Цар Манојло једном руком даје,
А другом се за што више маша.
И Угри су за љубов држали,
Кад им Белу под своје заиска,
И Марију за жену му даде:
Ал' он узе Белу па и земљу,
Која му је била дѣдовина.
Но нек чини, што је коме драго,
Ја ћу само своје добро гледат',
И сваку ћу згоду употребит',
Да повратим, што ми дѣд имаде,
И обновим, што је погинуло;
И с тог ми је најпреча потреба
Да с' састанем с краљем Радославом,
Да зна шта ћу, да каже, шта жели,
Па братински да се погодимо,
Што је право и мени и њему,

Пак ил' оба сложно да радимо,
 Ил' бар да ми у послу несмета.
 Док год с њим на чисто неизиђем,
 Нећу моћи ни ноге крочити. —

(Устајући).

А шта чујеш од браће Босанске,
 Да ли ће се јарма опростити,
 Кои Јован Дука им наметну?
 Говорише, да се бан дигао.

Кнез Радивој.

Ништа досад одтуд недознадох.

ПЕТИ ПРИЗОР.

Кнез Првослав уђе.

Немања.

Ево нама брата Првослава,
 Он је ближе онијем странама,
 Пре ће чути, шта сусѣди раде!
 Добро дош'о, брате! (пружа му руку) и с добријем!
 Чу ли штогод из Босне поносне?
 Рекоше ми да Стѣпан устаде

На оружје против душманина .
 Да л' ми знадеш што добро казати ?

Кнез Првослав.

Ништа добра, већ зло и опета.
 Бан је страда', и незна се куд је.

Немања.

А да није у наше крајеве ?
 Дајте позор, па га добро прим'те.
 Поштовати ваља нам јунаке,
 Кои своје од туђина бране,
 И за правду главу под мач мећу.

Кнез Првослав.

И из Дукле добро нам негуде.

Немања смѣши се.

Твоје уво увек к Дукли стрши.
 Би ли тамо, ил' ти ко казива ?

Кнез Првослав.

Бијах тамо, али на час само.
 Ти знаш да ме Владимир неволе,
 Па небих му радо пао шака.

Немања.

Па шта ради стари кнез Гоислав,
 Мој пријатељ, твој таст —

Кнез Првослав.

Кажи само
Ако Бог да!

Немања.

Зар тако стоимо?

А ја мишљах јошт овог прољећа
Загрлити љубу братовљеву.

Кнез Првослав.

Старац иште да се измиримо
С Радославом, прије тога неда,
А то биће пре никад нег икад.

Немања.

Кнез Гоислав има пуно право.
Он једаред већ је Радосављев,
Сад да нама своје дѣте даде,
Па да с' онда таст с зетом кржави
И у боју на двѣ стране гине!
Него ћемо баш и тога ради
Гледат' да се с краљем изравнамо.

Кнез Радивој.

Па и сад сте мислим у љубови?

Немања.

Јесмо кнеже, ал' онако само,
Да брат брата душманом незове,

Да неиду на се са оружјем.
 Ал' ја б' радо да се измиримо.
 'Нако, својски, да будемо браћа,
 И да братски себи помажемо.
 Само да ми с' хоће дат' прилика.
 Ја сам одпре робље им послао
 Без одкупе и сваке погодбе,
 Па се надам, с тим ћемо почети.

(К Првославу.)

Него реци, мал' незаборавих,
 Шта се чује из те твоје Дукле?

Кнез Првослав.

Тамо с' нѣшто кува и комеша,
 Нису људи с краљем задовољни.
 Данас једног, сутра другог врѣђа,
 Најмудрије удаљи мужеве,
 С најсилнији завади с' јунаци.

Немања мисли се.

Све ће то бит' пос'о Владимиров!

Кнез Првослав.

То неречи. Владимира хвале,
 Да свакоме гледи да угоди.

Немања.

Баш по томе судим да погађам.

ШЕСТИ ПРИЗОР.

Дворанин уђе.

Дворанин.

Један гласник краља Радослава
Носи књигу, и жели ти дат' је.

Немања.

Нека уђе, и добро ми дош'о!

(К Првославу и Радивоју.)

Ево гласа. Сад ћемо видети,
Да л' ми у циљ стријела погоди!

СЕДМИ ПРИЗОР.

Књиганоша уђе.

Немања.

Одкуда идеш?

Књигоноша.

Управо из Дукле

Од свѣтлога краља Радослава,
И носим ти књигу и поздравље.

Немања.

Хвала краљу на лѣпом поздрављу,
А књигу му вади и предаи.
Незнам је л' је тако радо слао,
К'о што ћу је ја радопримити.

Књигоноша даје књигу.

Ево књиге, па нек ти је срѣћна.

Немања даје му дар.

А нај теби, што си се морио,
Па ти немој, да т' је грло сухо.
Сад изиђи и причекај мало,
Можда ћу ти и одговор дати.

ОСМИ ПРИЗОР.

Немања чита весео.

Првослав.

Ако т' чита и образ с очима,
Рекао бих неће бит' злочесто.

Немања маше главом и чита даље у себи.

Првослав сѣдне на столицу.

(К Радивоју.)

Сѣди кнеже, то ће потрајати,
Док Немања до краја просриче.

Немања спусти књигу и гласно се насмѣје.
Теби није, брате, замѣрити,
Што ти с' чини да три дана читам.
Нѣшто и ја најбрже несричем
А нѣшто би и ти убрзао,
Само да знаш, шта у Дукли мисле.

(Даје му писмо.)

На, па читај сам!

Првослав тура писмо.

Таман посао!

То би било тамо до недѣље.

Немања.

А ти немој мене задирати.
Да вам дакле кажем обоици:
Краљ ми пише, да му мило бјеше,
Што му послах људе без одкупа,
И да ће ми за љпо уздарје
Све од Грка робље искупити.

Пак ми пише, да би рад видио,
 Кад смо браћа, да браћа будемо,
 Да се један с другим састајемо,
 Један другом у помоћ идемо.
 И зато ме овим писмом зове,
 Да му дођем у Дуклу у госте,
 И поведем и браћу осталу,
 А нарочно брата Првослава.
 Е сад јесте л' овом гласу вољни?

Кнез Радивој.

Неиди му, тако ти имена!

Немања.

Зашто, кнеже?

Кнез Радивој.

Узрока ти неznam,
 Али ми се нѣшто недопада.
 Врло много о братству говоре,
 А душмани јуче бит' престасте.

Немања.

Та нису ли све то моје рѣчи,
 Па зар и ја на зло какво идем?
 Час пре тешко жељах ти прилику,
 Да се с њиме братски разговорим,

А сад да се к'о дѣте поплашим,
И само се већма разцѣпимо.

Кнез Радивој.

Што ти драго, како те Бог учи!
Узхтѣнеш ли мене послушати,
Сѣди, гдѣ си, а на част им братство.
Ти имадеш браће и осим њих;
Три ти брата у земљи кнезују,
К'о три дичне твоје перјанице,
Па без њих три моћи ћеш живити.

Немања.

Без Бога се ништ' не да свршити.
Рече л' коме штогод учинити,
Чуваће га док год недоврши;
Пак и мене ак' он не узчува,
Нисам врѣдан ни сам да се чувам.

Кнез Радивој.

Па хоћеш ли водит' Првослава?

Немања к Првославу.

Би л' ти тамо?

Првослав.

Како ти наредиш.

Немања.

Знам, знам, да би одмах полетио,
Али ваља памет послушати.
Кад ја идем, ти остани овдѣ,
Да видимо најпре на чему смо,
А сад хајдмо да одговор дамо.

Кнез Радивој.

Та ти ваља.

Првослав.

Дакле нек је тако.
(Оду сва троица.)

ДЕВЕТИ ПРИЗОР.

Соба у двору кнеза Владимира.

Кнез Владимир и бан Стѣпан уѣ.

Кнез Владимир намргођен.
Ко си? Шта ћеш?

Бан Стѣпан.

Ко сам? То ти могу
Казат'; али шта ћу? то од тебе
Чути морам: ти ме амо позва.

Ја сам један тужан избѣг, кнеже,
 Кога сила од куће одтѣра,
 И љубов га овамо доведе,
 Која сваког за живот везује.

Кнез Владимир строго.

Сад знам управ колико сам знао.
 Како ти је име? Одкуда си?

Бан Стѣпан.

Нећу ти се крити ни сакриват',
 Бан босански ту пред тобом стои!

Кнез Владимир мѣри га.

Па шта с' хтјео с краљем?

Бан Стѣпан.

Хотѣо сам,
 Молити га, да ме гдѣ заклони.

Кнез Владимир бѣсно.

Зар ти незнаш, да кроз моја врата
 Улази се у собу краљеву?

Бан Стѣпан.

'Вако стран, од куд сам мог'о знати?
 Мишљах, краљ је овдѣ старѣшина,
 И ако ме он прими, примљен сам.

Кнез Владимир.
 Да научиш, да коме је нужда,
 Најпре ваља, да добро разпита,
 Гдѣ му треба помоћ заискати,
 Јошт ћу т' данас у Босну вратити.

Бан Стѣпан уплаши се.
 Не за Бога! Нетѣрај ме натраг!
 То би било слат' ме на губиште.

Кнез Владимир.
 И нетрѣба чувати невѣру.

(Зазвони, слуга уђе.)

Ти ћеш овог овдѣ оковати,
 Па ћеш рећи кнезу Ниносаву,
 Да избере дванајст коњаника,
 И пошаље у Босну бѣгунца,
 И преда га царском кефалији.

Бан Стѣпан.
 Краљ је мене под свој штит узео.

Кнез Владимир.
 Шта краљ? Шта зна краљ? Он само знаде
 Све вѣроват', што му ма ко каже,
 На сваку се сузу смиловати,
 Милост дѣлит', а непитат' коме,
 Ни на што нас то довести може.

А' ја знадем, шта ће сутра бити,
 Док заишту од нас невѣрника.
 Зар због тебе да мир прекинемо
 Са најбољим своим пријатељем?
 Зар те твоје старе главе ради
 Да нам младе рат потре јунаке?
 Та да Дуклу цару поклонимо,
 Неби му се тако умилили,
 Као кад му тебе изручимо.

(К слуги.)

Твојом главом за њега ми стоиш.

(Да знак, да бана води.)

Бан Стѣпан.

(За себе.)

Анно, ово теби отац чини.

(Клекне пред Владимира.)

Кад краљеву порећи несеумњаш,
 Ваљада си и бољи од краља.
 О јуначе, тако ти деснице,
 И јуначке срѣће на боишту,
 Нетѣрај ме да изгубим главу,
 Већ ме прекри гдѣ год, да ми никад
 У свијету име се нечује.
 Нико незна, куда сам избѣг'о,

Нико неће знати, да сам овдѣ;
 Турни куд ме у какву самоћу,
 Да свѣт мисли, да ме више нема,
 Па ћеш мени добро учинити,
 Души својој мѣсто ухватити,
 Земља ће ти на миру остати,
 Неће бити штете ни одкуда,
 А кадгод ти можда и хасниће.

Кнез Владимир.

Гледи га, па онда да знак момку да иде.
 Устан' горе!

Бан Стѣпан.

Најпре реци на што?

Јер ако ћеш натраг шиљати ме,
 Боље овдѣ ти ми скини главу....

Кнез Владимир.

Устај само, све ће добро бити,
 Хтѣо сам ти само показати,
 Која рука овдѣ владу држи.
 А сад реци, што ћу те питати.

Бан Стѣпан устане.

Питај само, истину ћеш чути.

Кнез Владимир.

Како т' стоје у Босни душмани?
 Могу ли се задуго држати?

Бан Стѣпан.

Ни годину саставити неће.
Сами себе морају скрхати.

Кнез Владимир.

А видиш ли, да до мене стои,
Послати те натраг, ил' непослат'?

Бан Стѣпан.

Да невидим неб' пред тебе клек'о.
Крајња нужда сави ми колѣно.

Кнез Владимир.

Знам те, да си рода племенита,
Да ти рѣч је тврђа од камена.
Зато иштем, да ми се завѣриш,
Да ћеш увѣк само мене слушаат',
Другог никог, ма с' и краљем звао.

Бан Стѣпан.

Ко ме брани, тај ми је старији,
Ко ми што да, њему ћу га чуват'.

Кнез Владимир.

И да ћеш ми за главу одкупу
Онда дати, кад је ја заиштем.

Бан Стѣпан.

Све ћу т' дати радо и весело,
Што nebude од главе вредније.

Кнез Владимир.

Добро; а сад одмах се опреми,
 Пак ћеш с писмом у град Клобук поћи;
 И примити од града кључеве,
 И град чуват вѣрно од свакога.
 Што ти трѣба, све ћеш тамо наћи;
 Оружане људе затећи ћеш,
 А за друго биће моја брига;
 Постараћу с', да што боље живиш.
 Тамо нико страни недолази,
 Тамо и ти најмирнији бићеш.

Бан Стѣпан.

Хвала т', кнеже, на такој милости.

Кнез Владимир.

Милост име од пошлѣдка прима
 Враћа ли се како заслужује,
 Онда с' може милошћу назвати;
 А ако се врати, како с' неће,
 Није милост, него лудост права.
 Ја учиних, а ти име даи:
 Али памти с киме посла имаш!

(Оде, за њим бан.)

Завѣса падне.

ДРУГО ДЪЈСТВО.

ПРВИ ПРИЗОР.

Соба у граду Клобуку.

Бан Стѣпан и Анна.

Бан сѣди за једним столом забринут.

Анна гледи га.

Ти се опет јако бринеш, бабо!

Или те је туга оборила.

Бог зна, куд ти црне мисли блуде.

О нешиљ' их од дѣтета твога!

Ослони се на Бога милога,

Савиј руке око кѣри своје;

Неосврћи с', одкуд си дошао,

Неразбирај, куд ти ваља поћи,

Па ћеш бити миран и безбрижан.

Зато Бога на небу имамо,

Да с' на њега увѣк ослонимо.

Дѣте, које на поводцу иде,

Води мајка, и чува га сама;

А које се у ноге поузда,
Пуштају га, па како кад прође.

Бан Стѣпан.

Анно, мисли с неба ти долећу,
Да ми срдце рѣчи ти укрѣпе.

Анна.

Па кад су ти моје рѣчи миле,
И у њима налазиш утѣху,
По цѣо љу дан ти говорити,
И у вече опет говорит' ти,
Док ми меки гласа таласеви
У сладак те сан неуљуљају.

Бан Стѣпан пољуби је у главу.

Кад се сѣтим, да сам овој глави,
Овој сладкој глави круну дати
Мог'о, а сад ни ружице немам,
Да јој могу свѣж вѣнчић оплести;
Кад помислим, шта јошт бити може —
(Погледи у небо, и ударе му сузе.)

Анна.

О немој ми, бабајко, плакати.
Кад ти видим сузу у очима,
Облаци ми сунашце сакрију,

И душу ми црни мрак увије!
 А кад ми се најмање насмѣшиш,
 У души ми бѣла зора свиће,
 И јарко ми рађа се сунашце.
 Насмѣј ми се, мили родитељу,
 Само малко, тако, мало већма!
 Тако! Волим у лице т' гледати,
 Кад се смѣшиш, нег у јарко сунце,
 Кад се јутром иза горе рађа.

Бан Стѣпан (брише сузу.)

Бог се на те, чедо, осмѣјао!

Анна.

Знам ја, да се од мог отца ишту
 Грдна дѣла, и жртве велике.
 Од великог велико се иште.
 Ал' се стрпи, док недође врѣме.
 А кад дођу дани, да се ради,
 И ја ћу ти вѣрно помагати.
 О, нисам ја тако слаба, отче,
 К'о што ова нѣжна кожа каже.
 Видио си, шта сам подносила,
 Кад из Босне овамо бѣгасмо:
 Боса ишла, од зиме дрхтала,
 По два дана хлѣба певидила,

Мртва жедна воде неимала,
 Мраком ишла, кроз гору лутала,
 Преко крша, кроз драче бодљиве,
 Тек што легла и у сан с' увела,
 Поскочила и даље бѣгала;
 Па ме ниси чуо уздахнути,
 А камо ли да сам заплакала.
 Пак и одсад, ако до тог дође,
 Можеш са мношвом у сваку невољу,
 Све ћу т', отче, јуначки отрпит'
 И умрѣћу, заукати нећу.
 Ох! (склопи руке и погледи у небо)

Тек само да се теби даде
 Старе дане код куће провести
 У слободи, под кровом отчиним,
 У слободној дивној домовини!

Бан Стѣпан.

Па да слана суза непотече,
 Кад помислим, шта сам нѣкад био,
 Кад се сѣтим, гдѣ смо кадгод били!
 Бан, господар и властелин силни,
 У свакоме добру и богатству,
 Па у каквој дивној отачбини,
 Пуној блага и пуној дивоте,

Што се сија међ другим земљама
 Као алем међ ситним бисером.
 Босно, Босно, та нема ти пара!
 Најљепша си међ србским сестрама!
 Нема нигдѣ твоје госпоштине,
 Нема нигдѣ блага што у тебе!
 Па си своју круну изгубила;
 По теби се туђин разбацује,
 Из вѣнца ти цвѣтове одкида,
 Земљи баца, па ногама гази,
 А у теби живо срдце тишти!

Анна.

Тећ' ће вода, куд је отицала,
 Биће Босна, чија је и била.
 Што је већма туђа нога гази,
 Тим ће брже из ње излетити.
 Јошт Немања у Русији живи,
 А ти давно о Немањи каза,
 Ако ико душмана одтѣра,
 Да ће њега одтѣрат' Немања.
 Од то доба тако ми је мио,
 Као да га моја мајка роди.

(Чују се трубе.)

Бан Стѣпан устане.

Морам ићи отворит' капију,
Ови ишту, да се у град пусте.

(Оде.)

ДРУГИ ПРИЗОР.

Анна сама, брише сузу.

Ох, тешко је у срдцу плакати,
А на лицу тугу непоказат'.
Сладки отче! знам да неб' без мене
Ни два часа живити хотѣо!
Зато, Ано, добро с' на ум узми:
Тѣши свога старог родитеља,
Чувај живот, кои т' живот даде.
О Немањо! надеждо Србаља,
Дужи браћу, ослободи земљу,
Па ћемо те у срдце смѣстити,
Као у свој храм лик светитеља!

ТРЕЋИ ПРИЗОР.

Бан Стѣпан уђе.

Анна.

Ко је, отче?

Бан Стѣпан.

Младу једну дѣву

Или неву доведоше људи

Оружани од главе до пете.

Рекоше ми добро је чувати.

Намѣстих је, гдѣ нађох најбоље,

А сад хајде, да те њој одведем,

С тобом ће се најпре разабрати.

Анна.

Хоћу, отче! Како небих хтѣла?

Можда тужи за својом сестрицом,

Па ће наћи у мени сестрицу

Нерођену као и рођену.

Гледаћу је као мајка кћерку,

Тѣшићу је као друга другу,

Само да јој туга одумине.

(Оду.)

ЧЕТВРТИ ПРИЗОР.

Соба у двору кнеза Владимира.

Чуч улази и гледи по соби.

Ту га нема, а и ту га нема,
Пак и опет тука бити мора,
Јер ме рече овдѣ дочекати,
А што рекне, оно бити мора.

(Опет гледи по соби.)

Жив ту није, да није гдѣ мртав?

(Гледи горѣ по соби и спази лик кнежев на зиду.)

А, ево га! У прилики само,
Али сушти. Да нѣшто повиче
Тако с зида, ал' бих стек'о крила!
Дивна лика! Благо потомцима,
Кои с' буду њиме поносили!
Да знам писат', па да смѣм писати,
Красан бих му подпис нашарао.

ПЕТИ ПРИЗОР.

Кнез Владимир уђе са стране слушајући, и ударивши **Чуча** по рамену, проговори.

Па како би пјесму започео?

Кажи, Чуче, кажи, златни Чуче,
Молим ти се, овјчи ме, Чуче!

Чуч.

Зар ти мислиш, да је овдѣ слама?

О, има ту пуна ока мозга!

Кнез Владимир.

Мозга има, ал' има л' памети?

Чуч.

Те колико, мог'о бих продават'.

Ја све ћутим, ћутим, па баш тиме

Показујем, да имам памети.

Пуно ћути, празно буре звечи!

Кнез Владимир.

Знам ја, Чуче, да с' ти пун памети.

Па зато те баш и молим, Чуче,

Грѣхота би те мудрости било,

Да извјтри гдѣгод у висини!

Чуч.

Нисам никад иш'о на високо:
Висина је само за господу.

Кнез Владимир.

А шта неће учинит' заслуга?
Више људи заслуга подиже;
Ти имадеш мозга и сувише,
Па то само собом је заслуга!

Чуч.

Имаш право! и сам сам видио,
Да сиромах с памети пострада.

Кнез Владимир.

Што недаде памет богатијем,
Па б' жив био и хасну имао?

Чуч.

И ја велим, да је луда био.
Ја мог вола у твој плуг упрегох,
Па да видиш, прекрасно ме рани.

Кнез Владимир.

Нерекох ти ни изпрезати га!
Нег кад мислиш, да што смућнат' умљаш,

(Сљдне.)

Хајде да ми на што одгоненеш.

Чуч.

Почни само дашто ми ти дашто,
Па ћеш видит', да знам шта је на што.

Кнез Владимир.

Био човѣк, па имао дѣте,
Дѣвојчицу младу и зелену,
Чујеш, Чуче! јасну к'о сунашце,
И милију м' од самог живота.
Нѣко дође, па му је одведе,
А отца јој смртна туга стиже.
Сад промућни, па ми кажи, Чуче,
Хоће л' отац добро пожелити
Кадгод оном, који је одведе?

Чуч.

Ако ј' добро, што је мач и отров
И што живот у човѣку дави,
Хоће, кнеже, а и зашто неби,
Кад то добро подпуно заслужи!

Кнез Владимир.

Али ако златну круну носи?

Чуч.

Круну гледи, ко уста отвара,
Или креће ногу или руку:
А жељи је што и друга капа.

Кнез Владимир.

Право, Чуче, добро т' памет гуче.

А ако му нѣко други рече, —

Нѣко други, добро слушај, Чуче,

Кога ни ја неznam, ни ти, Чуче, —

Ево т' кѣри, али ми помози

Ону круну с оне скинут' главе,

Шта ће томе отац одговорит'?

Чуч.

А на кога тај незнани личи,

Ил' на мене, ил' на тебе, кнеже?

Кнез Владимир.

На што ти то? Но реци, на тебе!

Чуч.

Рећи ће му: ид' од мене, хрѣо!

Кнез Владимир.

Хајд' сад налик нек на мене буде,

Само зато, да говор довршиш.

Чуч.

Казаће му: ево т' моје руке,

Па је скидај, како знаш најбоље.

Кнез Владимир смѣје се.

Ха, ха, ха, ха! Долиј'о си, Чуче!
Идем казат' краљу, шта говориш!

Чуч.

Иди, кажи; ала га се боим!

Кнез Владимир.

Ао, Чуче, ал' си с' осилио?

Чуч.

Краљ ако је, није кнез Владимир,
Па зато га с' нико и небои.

Кнез Владимир.

Би л' ти било жао погинути?

Чуч.

Би!

Кнез Владимир.

А зашто?

Чуч.

Зашто? Зато, јербо
Ко погине, тај више не живи,
А ја живим, к'о богић код тебе;
Па како л' ћу тек онда живити,
Кад на главу златну круну метнеш?

Кнез Владимир скочи јаростно.
 Шта то рече? К'о то смѣде рећи?
 Сад ћу т' језик за то изчупати!

(Пише, претећи му.)

Твоја срѣћа, што те знадем, Чуче!
 Па знам, да ћеш много што шта рећи,
 А нечујеш ни сам, шта говориш.
 Све у здравље краља Радослава!
 Мојом главом круну ћу му држат'.

Чуч.

То вѣрујем, и желим видети.

Кнез Владимир.

Ја ћу тебе одтѣрати, Чуче!

Чуч.

Хвала т' лѣпо, ал' најпре учини.

Кнез Владимир.

Ја ћу тебе из земље изгнати,
 Да ни једним недишемо зраком.

Чуч.

Чини што пре, тако ти имена,
 Па ми на пут ни асприце недај.

Кнез Владимир.

Ти ћеш моју душу отровати.

Чуч.

Рекла рука сабљи: ти си крива!

Кнез Владимир.

Па би ли ти баш све учинио,
Што год бих ти рек'о, да учиниш?

Чуч.

Зашто небих, кад ми може бити.
Бог ми неће ништа, јер негрѣшим,
А људи ми од тебе немогу,
Пак што небих све ти учинио?

Кнез Владимир.

(За себе.)

Више врѣди, нег да ј' сав од злата.

(Чучу.)

А знаде л' ти, шта Бог наказује,
За што л' људи бију и вѣшају?

Чуч.

Бог ће сваког оног наказати,
Кои свога неслуша старијег,
Људи људе бију и вѣшају,
Што неслуша слабији јачега.

Кнез Владимир сѣдне.

Хајде, кад смо сад тако dospѣли,
Дед и на то реци ми што, Чуче!

Шта б' радио, да ти заповѣдим,
Да убијеш отца рођенога?

Чуч.

То неб' мог'о, кнеже, учинити.

Кнез Владимир.

Зашто, Чуче!

Чуч.

Зашт' га нема, кнеже!

Кнез Владимир.

Ал' да живи?

Чуч.

Ал' неживи, кнеже!

Кнез Владимир.

А ти реци, шта б' онда чинио,

Да ти рекнем, да кога убијеш,

И ти тргнеш нож, да га закољеш,

А машта ти на очи изиђе,

Па ти с' чини, да је краљ Радослав?

Чуч.

Рекао бих: машта је! па клао.

Кнез Владимир.

А да дигнеш на ког руку, Чуче,

Па да ти се мој облик укаже:

Би ли клао, ил' би одустао?

Чуч.

Питао бих: је л' машта, ил' није?
Ако рече: машта је! клао бих;
Викнеш ли ми: није! неб удар'о!

Кнез Владимир.

Ао Чуче, ала си домишљан;
Ни псето се боље ненаучи.

Чуч.

А шта сам ти друго него псето;
Себри тек су једна пасма паса.
Што год боље слуша, боље му је.

Кнез Владимир.

Ал' је псето тек у једном боље.

Чуч.

Реци само, па можда и није.

Кнез Владимир.

Никад ником ништа неће казат'!

Чуч.

А кад рекох ја шта, што нетрѣба?

Кнез Владимир.

Ал' би рек'о, кад би им'о зашто.

Чуч.

Никад, кнеже, јер није поштено.

Кнез Владимир.

Зар и себар знаде за поштење?

Чуч.

Сваког за чим другим жеља вуче,

А ја хоћу, да сам од пса бољи:

Па кад небих умѣо ћутити,

Мор'о бих се псету поклонити,

А то ми је горе нег умрѣти.

Кнез Владимир сладећи му.

Ал' кад би ти дукате просули,

Би л' се на њих, Чуче, поумао?

Чуч мисли се.

Небих, кнеже! На што ми дукати,

Кад с њих и њих и главу изгубим?

Кнез Владимир одобрава главом, па онда страховито.

Ал' кад би те стегли на витлове,

Ил' повели каквој кривој грани,

Шта ту велиш? Ту је ружно, Чуче!

Да виш, како саме лете рѣчи,

Кад имају главу да заклоне!

Чуч врти главом.

На далеко надбацујеш, кнеже!

Лакше ми је и језик одгризти,

Него казат', па жив тебе чекат'!

Кнез Владимир устане гласно смѣјући се.
 Баш ти хвала на тој шали, Чуче!
 Кад бих мог'о кнезом учинит' те,
 Овај час бих дао ти кнежину.
 Него ништ' ми јошт неказа, Чуче!
 Одведоше л' кћерку Крусићеву?

Чуч.

Све свршише, како ти нареди.

Кнез Владимир.

Али тебе тамо невидише?

Чуч.

Ти знаш, да ја могу учинити,
 Да ме виде, и да ме невиде.

(На пољу чује се жестоко:)

Пуштајте ме, ја морам унутра,
 Нешал'те се с вепром задераним.

Кнез Владимир тргне се.

Ко је то?

Чуч.

Ја бих рекао, да је —

ШЕСТИ ПРИЗОР.

Кнез Гоислав уђе нагло.

Кнез Владимир, Чуч заједно.

Кнез Гоислав!

Чуч за себе.

Уклањај се, Чуче!

Кнез Гоислав гледи Чуча па кнеза Владимира.

Кнез Владимир стане поносито.

Чуч полагаано изиђе из собе.

Кнез Гоислав неможе од страсти да говори.

Кнез Владимир благо.

Шта је теби, кнеже Гоиславе?

Од љутине немош да говориш.

Дођи к себи, па ми само кажи,

Шта ти трѣба, ил' шта ти негоди,

Па ћеш познат' правог пријатеља.

Кнез Гоислав меко.

О хвала ти на тој рѣчи, кнеже!

У тој бѣди, која мене снађе,

Највеће нам добро указује,

Кои нам се пријатељски јави.
 Мишљах већ, да с' цѣо свѣт подѣли
 На двѣ стране, двѣ грдне гомиле,
 Па једна ми подмукло се свети,
 А друга ми с' злорадо подсмѣва,
 Па те рѣчи, благе и пријатне,
 Растопише лед ми око срдца,
 Те с' у оку ова канља јави.

(Брише сузу.)

Хвала т', кнеже, по сто пута т' хвала!

Кнез Владимир.

А шта ти се то тако догоди,
 Да ти сузу на око натѣра,
 На то око змаја огњенога?

Кнез Гонслав.

Ох, велико зло! (Бѣсно) Ох нечувена
 Уврѣда (стисне песнице)

Но — (стишавајући се силом)

Но умѣрићу се.

Можда ј' боље, нег што ми с' учини;
 Можда ће се дати поправити.

Кнез Владимир.

Хајде, хајде, умири се, кнеже.
 Ал' ак' хоћеш, да знам, шта с' догоди,
 Говори, јер злочест сам погађач!

Кнез Гоислав сузно.
Имао сам један цвѣтак, кнеже,
Један једит у цѣлој градини,
Бог га даде лѣпа к'о никоме;
С њиме сам се, кнеже, поносио,
И само сам у њему живио,

(Шкрипне зуби.)

Па тај су ми цвѣтак узтргнули!

Кнез Владимир.
Ако хоћеш, да т' разумѣм, кнеже,
Мораш свему своје име дати.

Кнез Гоислав (уздахне).
Ох, како ћу име да изречем,
Кад ми стрѣлу у срдце забада!
Но нек буде! Ти си познавао
Владиславу, моју јединицу —

Кнез Владимир.
Лѣпа бјеше, као горска вила,
А сам анђ'о није од ње бољи —

Кнез Гоислав.
Је ли, кнеже? Ето ти то рече,
Што јој ниси ни брат ни родитељ.
А шта да ти тужан отац каже?

Има л' друго што на овом свѣту,
 Што би му је могло замѣнити?
 Та мени је дража и милија
 И од саме срѣће и живота!
 Ту дѣвојку, моје све на свѣту,
 Ономад ми силом одведоше!

(Стане бѣснити.)

Кнез Владимир упрепасти се.
 Па однесе л' из куће ти главу?

Кнез Гоислав.

О нисам се на дому десио, —

Кнез Владимир.

Ал' ко, кнеже? Знаш ли, ко ј' одведе?

Кнез Гоислав бѣсно.

Онај, кои пред Богом присеже,
 Да ће све нас бранит' и чувати —

Кнез Владимир.

Ко? Та реци —

Кнез Гоислав.

Онај, коме зато
 Крв и добро наше продајемо —

Кнез Владимир.

Та говори! Ваљда није краљ —

Кнез Гоислав.

Краљ!

Ако име краља заслужује,
Кои дѣцу отцевма отима,
И с образом сигра с' дѣвојачким,
К'о да с' сваки дан други добија.

Кнез Владимир невѣрује.

Краљ Радослав? А, то немож' бити!
То су тебе, кнеже, преварили!

Кнез Гоислав.

Нису, кнеже: на краљев су печат
Мои људи бацили оружје.

Кнез Владимир.

А како би он то учинио!

Кнез Гоислав.

Је ли, кнеже? Тога никад неби!

Кнез Владимир.

Ако стои, што ми рече, кнеже,
Заиста се изпричат' неможе!

Кнез Гоислав.

Је л' да немож' ? О витежки кнеже !
 Молим ти се, к'о што Бог се моли,
 Помози ми доћи до дѣтета,
 Тебе слуша твој брат, к'о никога ;
 На твоје ће рѣчи учинити,
 Кад другога ни саслушат' неће.
 Иди краљу, иди одмах краљу,
 И моли га и клекни пред њега,
 Нек ти таки врати јединицу, —
 Јер (јаростно)

Тако ми Бога јединога,
 Идем к њему, па ћу да га зовем,
 Да ми с мачем на одговор дође,
 И ако ми изићи нехтједе,
 Усрѣд срдца мач ћу му забости,
 Па нека ме на коњи разнесу.

Кнез Владимир.

Знам ја, кнеже, како т' мора бити,
 Па ти зато ни замѣрит' нећу.
 Ал' ако ти моја рѣч што вреди,
 Утишај се, и смири се мало,
 Да с' полакше поразговоримо.
 Ствар је чудна ! Краљ је краљ ; и када

Имаш право, можеш крив да будеш.
 А сила је у краља велика,
 Нѣшто мало мања од божије,
 Па паметно ваља ићи, кнеже.
 Прво, што бих теби свѣтовао,
 То је, да се кои дан претрпиш. —

Кнез Гоислав.

Ни час, кнеже! Дни су ми године!
 Ти отчино име непознајеш.

Кнез Владимир.

Ал' те неће краљ пустит' преда се.

Кнез Гоислав.

Неће? Несмѣ? Лица ми се бои.
 А како ће гледнут' у Божије?
 Ако мене пред себе непусти,
 Ил' ми одмах неизда дѣвојке,
 До сад сам му увѣк вѣран био,
 А сада ћу скупит' пријатеље, —
 О имаде доста мужких глава,
 Које овим шину по очима, —
 Има доста у земљи јунака,
 Кои с правдом на њега се срде, —
 Љуто ћемо припасат' оружје,

Отић' ћемо у гору зелену,
 Па ћемо га сваку драгу ноћцу
 Из сладкога санка поплашити,
 Неће моћи хлѣба с миром јести,
 Круна ће му на глави дрхтати.

Кнез Владимир.

То би, кнеже, зло, врло зло било.

Кнез Гоислав.

На што неће натѣрат' човѣка
 Пуста сила и клета неправда?
 Та морамо душманима бѣгат',
 Кад нам нису ни дѣца сигурна,
 Кад нам газе образ и поштење!

Кнез Владимир хладно.

То изгледа, кнеже, к'о невѣра!

Кнез Гоислав тише.

О, ваљада дотлѣ доћи неће!
 Хајде, кнеже, одведи ме краљу. —

Кнез Владимир.

Не, немогу — таквога нипошто —

Кнез Гоислав.

Та бићу ти као јагње миран!
 Само нек ми ово лице види,

Нек ми види бољу у очима :
 Па то ће га преломити, ако
 Само нема срдца од камена.

Кнез Владимир.

Несмѣм ти се у то упуштати.
 Него, ако за добро налазиш,
 Сам ћу главом ја краљу отићи,
 И питати, да ли што зна за то,
 И молит' га, да ти дѣте врати.

Кнез Гоислав.

Бог из тебе, кнеже, проговара.
 Иди, иди, али одмах, одмах!
 Што пре одеш, пре ћеш заслужити
 Сјајну круну царства небеснога;
 А ја ћу ти бит' вѣран до гроба,
 Све што имам, твоим ће се звати.

Кнез Владимир.

Хоћу т', кнеже, братски помагати.
 Тако штогод трпити несмѣмо.
 Кад се вратим, послаћу по тебе.

Кнез Гоислав.

К'о што чува оно вѣрно пашче
 Праг онога, кои га одхрани,

Тако ћу се око прага твога
 Ја ту врзти, док ме непозовеш....
 Како љуто варају се људи!
 Тебе држе, да радо закидаш,
 А у краљу виде светитеља!
 Но ћу сваком од данас казати,
 Да је твоје срдце племенито,
 А краљ само неће зла, кад несмѣ! —

(Оде.)

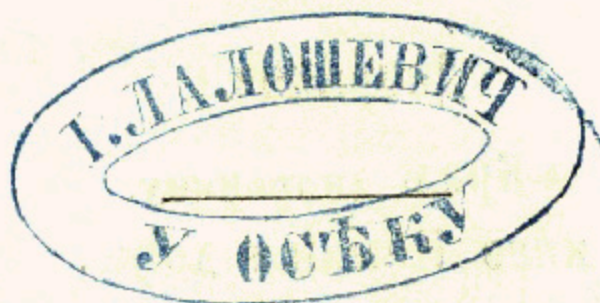
СЕДМИ ПРИЗОР.

Кнез Владимир сам, гледајући за Гоиславом, глади се
 угодно по бради.

Овај мој је! Великим, великим
 Кораком се цѣли примакосмо!
 Све је тако, како сам мислио.
 Једни кажу, најтежа је књига
 Нарав људска; али се варају!
 Све, што т' трѣба, у овом је слогу:
 Страст и корист све за собом води,
 Узми ове у руку, па владај!

Ал' сам себе недај осѣдлати,
 Под најмањим проп'о си коланом....
 Овај Крусић слѣп је код очију;
 Дош'о к' мени, да му ја помогнем!...
 Дај да идем краљу, да довршим,
 Што сам тако згодно започео.

Завѣса пада.

ТРЕЋЕ ДЪЈСТВО.

Дворана у краљевском двору.

ПРВИ ПРИЗОР.

Краљ Радослав кнез Владимир.

Дворанин.

Краљ дворанину.

Кад овамо кнез Немања дође,
Јавите ми одмах!

Дворанин поклони се.

Биће тако!

Краљ.

Кнезу Петру, оном из Захумске,
Казаћете, да ми сутра дође.

Дворанин поклони се.

Одмах ће му заповѣст отићи.

Краљ.

Зоран нек ми мог ждрала осѣдла
И нека ме чека на дворишту.

Дворанин поклони се.
 Кад год сиђеш, готова ћеш наћи.
 Краљ да му знак да иде.
 Дворанин поклони се и изиђе.

ДРУГИ ПРИЗОР.

Краљ сѣдне на столицу и зѣва.
 Од послѣдње велике пијанке,
 Коју оно код тебе имасмо,
 Никак' к себи немогу да дођем.
 Ал' и јеси био навалио.
 Одкуда ти оно красно вино?

Кнез Владимир.
 Из подрума краља Радослава!

Краљ.
 Из мог? Како да о њему неznam?

Кнез Владимир.
 А зар бих ја што смѣо имати,
 Што у мога краља да nebude?
 И да имам, пре бих њему дао,
 Да с' у њега, не у мене нађе.

Краљ.

Али како о том дивном вину
До ономад ни слова да неznam?

Кнез Владимир.

Код толико других главобоља
Јошт и сотим да главу разбијаш!
Лане нѣгди отеше нам људи
Двије мале лађе арбанашке,
И на њима нѣкол'ко буради
Најбољега вина кипарскога.
Ја га узех за твоју потрѣбу
И смѣстих га, ништа т' неказавши.

Краљ.

Хвала т', кнеже! Зар ти није доста,
Што ми држиш круну на темену,
Већ се стараш, чим ћеш ме напоит'?
Ал' и јесам нешто вес'о био,
Као никад, од кад се познајем.

Кнез Владимир.

Знаш код ког си, па ти и подноси.

Краљ зѣва.

Него није све у реду било!

Кнез Владимир.

Шта с' то моме краљу недопада?
Можда с' јоште и поправит' даје.

Краљ.

У пићу је срдце разкалашно.
Најлакше га с' онда љубов прима.
Ви ми онда почесте хвалити
Љпу кћерку кнеза Гоислава:
Глава пуна, срдце разгрејано,
А дѣвојче и сувише љпо...
Морадох је себи пожељети.
Сад се кајем, што учиних бруку.
И на тебе мало ми ј' неправо.
Зар ти мора одмах извршити,
Што ја напита рекох, да с' учини!

Кнез Владимир.

Знаш, да ми је твоја свака света.
Реци: иди у ватру у воду,
Нећу с' мислит', већ одмах скакаћу.
Кажи, удри један на стотину,
Ти с' изрек'о, ја сам ударио.
Па и ту сам одмах послушао.
А што би ти сад неправо било?
Владислава љпо је дѣвојче.

Краљ.

Ал' је кућа, коју чуват' трѣба;
Образ јој је више од живота.

Кнез Владимир.

Па шта с' има за образ бојати?

Краљ.

Сад немислиш, кнеже, шта говориш!
Зар се може својта поносити,
Кад јој младо одведу дѣвојче?

Кнез Владимир.

Али ко је одв'о!

Краљ.

Ма ко био;
Ту и царска образ каља рука.

Кнез Владимир.

Зар ти није дѣвојка по вољи?

Краљ.

Чудно питаш. А ком неби била?
Ал' за шалу сувише ј' господска.

Кнез Владимир.

Да л' на друго нијеси мислио?

Краљ.

Немогу је краљицом учинит'!

Кнез Владимир препанут.
То сам ти се јако затрчао!

Краљ.
На то ниси мог'о ни мислити.

Кнез Владимир.
Зашто небих? И јесам управо!

Краљ.
А шта би нам Цариград рекао?

Кнез Владимир.
Никада те нећу приморават',
Да узимаш, што ти с' недопада.
А Ирину ниси ни видио.

Краљ.
Ал' нам трѣба помоћ цариградска.

Кнез Владимир.
То ти неби на путу стојало...
Хм! А ја сам заиста мислио,
Да ти љубиш младу Владиславу,
И желиш је себи за краљицу,
Ал' се боиш, да те неодбију,
Па с' тог хоћеш да се осигураш.

Краљ скочи.

Кога? Мене да одбију? Зашто?
Обвручке би ме пригрлили.

Кнез Владимир.

Тако мислиш, ал' би с' преварио.
Дѣвојку су другом обѣћали,
А тај други много данас врѣди.

Краљ.

Ко то?

Кнез Владимир.

Зар ти ништа о том незнаш?

Краљ.

Бож' сахрани! Никад нечух ништа.

Кнез Владимир.

Е допусти, да ти ја сад кажем.
Владиславу отац је обѣћ'о
Нашем брату, кнезу Првославу.

Краљ.

Шта, Првослав да ми је преотме?...

(Утиша се.)

И право је, кад је пре заиска.

Кнез Владимир.

Ја сам држ'о, да ти то све знадеш,
Па да т' пос'о у пола олакшам,

Рекох ти је пре свег уграбити;
 А кад буде у твоим рукама,
 Онда ћеду једва дочекати,
 Што неб' прије дали споменути.

Краљ мисли се.
 На сад јоште и горе стоимо.

Кнез Владимир.
 Зашто?

Краљ.
 Јер сад не само Крусића
 Нег и брата у живац дирнусмо.

Кнез Владимир.
 Кнез ће Крусић волѣт' зета краља,
 С њим ћемо се лако изравнати;
 А Првослав? Ако ти узчекаш,
 Да с' ожениш, да је сваком право,
 Ил' се нећеш никад оженити,
 Ил' ћеш узет' баш какву нагрду.

Краљ.
 Али брата небих рад уврѣдит'!

Кнез Владимир.
 Ти од твоје воље господар си,
 Али ја ћу свакоме казати,

Да волијем краља Радослава
Нег сву браћу, па и Првослава.

Краљ сједа.

Истину ти морам рећи, да ми
Нову мис'о у главу усели.
Али, дајде, да је преспавамо,
Старије је јутро од вечера.

Кнез Владимир.

Ти си властан, чини, што ти драго.
Само са мношћом хоћу да с' на чисто.

Краљ.

Ко ће тебе чиме прекорити?
И кад сам ти штогод замѣрио,
Послѣ сам ти мор'о дат' за право.

Кнез Владимир.

И таквог ћеш гробу предати ме.

Краљ тре чело.

Јошт ме нѣшто мучи, што учиних.

Кнез Владимир.

Кажи само, па ћемо видити.

Краљ.

Чини ми се, да смо пренаглили,
Кад сам Трпица из земље изгнао.

Кнез Владимир.

Јесам ли ти ја то предложио?
Нѣшто сад се немогу да сѣтим.

Краљ.

Незнам управ, ко је предложио,
Ал' и ти си био за изгнанство.

Кнез Владимир.

Пак?

Краљ.

Сад видим, да зло учинисмо.
Трпкова је кућа узорита,
Многу има својту и другове,
Па сад сви се од нас одтуђише.

Кнез Владимир.

Ако на то будемо гледали,
Свак ће моћи чинит', што му с' хоће.
Него чекај, док мало промислим

(Мисли се.)

Је л' то Трпко Мрчић?

Краљ.

Мрчић!

Кнез Владимир.

Онај,

С оном грдном мазницом на челу?

Краљ.

У послѣдњем боју ранише га.

Кнез Владимир.

Што станује нѣгдје на Дубову?

Краљ

Тај, тај исти!

Кнез Владимир чудећи се.

Па ко тога дира?

Краљ.

Та нисам ли подпис'о прогнанство?

Кнез Владимир.

Јеси?

Краљ.

Пак!

Кнез Владимир.

Шта да те то мучи?

Подпис'о си, ал' ниси издао.

Краљ весео.

Дакле ниси заповѣст издао?

Кнез Владимир извади писмо из нѣдара.

Ја је досад издати нехтѣдох,

Док невидим да баш бити мора.

Краљ.

Владимире, баш си ми пријатељ.
Ти ме више чуваш, нег ја исти.

Кнез Владимир.

Сад се сѣћам, да нам се учини,
Да је преша, па да таки буде.
Али послѣ видѣх, да се може
Почекати без нашег губитка.
А боље је да никад nebude,
Нег да буде, па да с' постидимо.

Краљ.

Па што Трпко од куће ускочи?

Кнез Владимир.

Зар ускочи? Ту сад прву чујем!

Краљ.

Одбѣг'о је, и сав крај се буни.

Кнез Владимир.

Нека криве сами себе. Ми им
Зла никаква нисмо учинили.

Краљ маше главом.

Да гледамо, да то уредимо.

Кнез Владимир.

Ништа лакше, само заповѣдај.

Краљ устане.

А сад ћемо к' најважнијем дѣлу.
Владимире, Немања је овдѣ.

Кнез Владимир.

И чуо сам, и видио сам га.

Краљ.

Ја ћу сада с њиме прекинути,
Као што смо договорили се.
Али ми се закун', Владимире!
Да ћеш увѣк пријатељ ми бити.

Кнез Владимир.

Живот ми је најбоља заклетва.
Од како се знамо, Радославе,
Нас два увѣк заједно живисмо,
И увѣк смо били пријатељи.
Хајде реци, има л' једно дѣло,
Има л' једна рѣч у том животу,
Која неби право братска била.
Овај живот нек ти је присега,
А рѣч онда тек цѣну добија,
Кад у дѣлу дубље жиле пусти.
Ја што кажем, по души говорим,
А ти ради по твојој памети.

Узми њега, нека ти помаже,
 А ја ћу се и сам уклонити,
 Нит' ћу на те за то зажалити.
 Само немој од мене искати,
 Да ту будем, кад је он код тебе.
 Ја сам слама, а он угарица,
 Ил' обратно, узми, како хоћеш;
 А то двоје немећи заједно,
 Ако нећеш, да ти кућа букне:
 Така нам је нарав, па шта ћемо.

Краљ.

Добро дакле, нештем присеге:
 Само с' сѣти, брате Владимире,
 Да Бог знаде, и шта људи мисле,
 Па ће сваком судит' по заслуги.

ТРЕЋИ ПРИЗОР.

Дворанин уђе.

Свѣтли краљу, кнез Немања дође!

Краљ.

Како ваља, нека уђе само (сѣдне).

Дворанин поклони се и изиђе.

ЧЕТВРТИ ПРИЗОР.

Немања уђе и поклони се.

Краљ прими га хладно и неустане.

Немања.

Свѣтли краљу, ти си ме позвао,
И ево сам теби похитао,
Да ти кажем, да ми круна твоја,
Као дични накит наше куће,
И од самог живота ј' милија. —

Краљ погледа у Владимира.

То вѣрујем и да ми некажеш.

Немања.

И да ћу те радо послушати,
Кад год мени штогод заповѣдиш,
Што ће ове рѣчи посвѣдочит'.

Краљ негодно.

Позв'о сам те, јер сам им'о зашто,
А што с' дош'о, добро си чинио,
Другчије би ружније изпало.

Немања

погледа у краља и кнеза Владимира.
Твоје писмо тако неговори.

Краљ.

Свако писмо два имаде смисла,
Једно мисли, кои писмо пише,
Друго, коме дође, да га чита.

Немања.

А одкад је и међ браћом тако?

Краљ.

Одкад браћа посташе злотвори.

Немања озбиљно.

Ја сам држ'о, да смо права браћа,
А ти, видим, другачије судиш.

Краљ.

Кад ја рекнем 'вако, а ти 'нако,
Које трѣба од тог два да стоји?

Немања.

У Дукли је, што ти рече, свето.

Краљ.

А у Раси? Тамо је другчије?

Немања за себе.

Опорчићу, у з'о час погоди!

Краљ.

У Раси се за краља и незна!

Немања тихо, али одважно.

Свѣтли краљу, зашто си ме звао,
 То је теби најбоље познато,
 И кад писмо т' два смисла имаде,
 Из твоих ћу уста прави чути,
 Ако нађеш за добро казат' га.
 А ја сам ти у Дуклу дошао,
 Да с' поклоним сјајном краљевству ти,
 Да посѣтим брата рођенога,
 Да се својски с своим разговорим,
 Да видимо, шта нам чинит' ваља,
 Да будемо у свѣту чувени,
 Куд ти пођеш, да за тобом идем,
 Гдѣ узтрѣба, да ми помоћ дадеш,
 Па да стара кућа процвѣта нам,
 Да нам име новом славом сијне,
 Да ми старо благо умножимо,
 Да ми стару силу удвоимо,
 Па да нам се у свѣту клањају,
 А да туђе слуге небудемо.

Краљ.

Лѣпо збориш, ал' добро нерадиш.

Немања.

Кажи дѣло рѣчи ми противно.

Краљ.

А да зашто оно рат водисмо?

Немања.

Велику би м' љубав учинио,
Кад би узрок хт'о ми казати,
Што удари на мене с оружјем,
Кад поисках своје од туђина.

Краљ.

Како можеш за своје држати,
Што је мени од отца остало?

Немања.

У туђијем било је рукама,
А ти нехт' за се искати га.
А кад нећеш ти добро отчино,
Ваљда ј' прече мени нег туђину.
Па што ниси барем пустио ме,
Да ја узмем с помоћу Божијом,
Што се теби искати нехт'де.
Код мене би ув'к твоје било,
А сад није ни моје ни твоје,
Већ га врази држе, па се см'ју.

Краљ.

Што год радим, радим из узрока.
И сад теби само ово кажем:

Ти би можда штогод и добио.
 Ал' би своју кућу ископао,
 А ја сам ти само на пут стао,
 Да небациш своје у несрѣћу.
 Ал' тако је, и тако ће бити,
 Док год млађи нештује старијег,
 Већ за својом само иде главом.
 А моја је света дужност била
 Све учинит', и одсад чинити,
 Да сачувам, што ми отац даде,
 Ко неслуша, тога да накажем,
 Што неваља, оно да покварим.

Немања.

Нека буде, као што говориш,
 Па баш зато и јесам дошао,
 Да с' чујемо, да с' договоримо,
 Па по томе сложено да радимо.
 Да зло мислим, небих ти дошао.

Краљ.

А јеси ли онда питао ме,
 Кад си цару иш'о у Бугарску?
 Шта с' тражио по бијелу Нишу?
 Какве с' им'о с царем договоре?
 Зашто ти је дао Глубочицу?

Кад ја с Грци мир и љубов тражим,
 Онда на њих с оружјем удараш,
 А кад ја, краљ твој и глава твоја,
 Од њих хоћу правду да потражим,
 И да узмем, што је наше било,
 Онда ти се с њима пријатељиш,
 Тражиш сине и примаш дарове.

Немања.

Шта ја знам, шта мислиш, кад некажеш.
 С ким ти с једног стола јеш и пијеш,
 С тим зар и ја могу се састати,
 Да с' нерекне, да сам ти противник.
 А што мени даде Глубочицу,
 Он је дао, а ја сам примио,
 Неимадох узрока одбити,
 Нит' шта иска, нит' му шта обрекох.
 Па сад, ако мени невѣрујеш,
 Хајде дижи војску, да од цара
 Поиштемо, што је наше било.
 Ја сам готов овај час кренути,
 И ударит', куд ударит' кажеш.

Краљ.

С таким другом тако што почети,
 Добро најпре ваља промислит' се.

Немања.

Без вѣре се људи несложише.
Што ти кажем, света је истина,
И хоћу је крвљу посвѣдочит'!
Али ваља да м' и ти вѣрујеш,
И да свашта у зло неузимаш.

Краљ.

Па што зидаш оне многе цркве?
И од куд ти, да их зидат' можеш?

Немања крсти се.

Јошт то нечух, да се у зло нише,
Кад ко Богу свете цркве гради!
Град'те и ви, ето смо начисто.
А ако је зло, што тако радим,
На моју ће гријех пасти душу,
А ваша ће свијетла остати.
Па што да вам то није по вољи?

Краљ.

А одкуд ти благо, те их зидаш?
Кажи и то, немој прећуткиват'.

Немања.

Та ја нисам просјачко колѣно.
Од отца ми лѣпа земља оста,

Које чувај, које што приврѣди,
 А и народ хоће да помогне,
 Гора даје креча довољане,
 А камење Божја пружа рука,
 Па ето ти, одкуд зидам цркве.
 Покушајте, па ћете видити,
 Да истину чисту вама кажем.

Краљ.

Нисам теби ово говорио,
 Да се переш, ил' да с' изпричаваш,
 Већ сам само зато споменуо,
 Да основе мога чујеш суда.
 Твоја дѣла под мој суд спадају,
 И право ми по Богу пристои,
 Одобрит' их, или осудити,
 Како м' памет и савѣст доноси.
 За то, што си до данас чинио,
 Нећеш више у Рашку вратит' се,
 Већ остајеш овдѣ у заточу.

Немања мирно.

Тако мора да је Божја воља,
 И ја јој се покорно поклањам.
 Да Бог нехтѣ, да ми тако буде,
 Небих вама овамо дошао.

Било ј' мудрих и у Расси људи,
 Кои м' амо неићи рекоше;
 Ал' кад Божја воља што одреди,
 Ту разлози људски непомажу.
 Али чуј ме, краљу Радославе,
 Ниси данас на правоме путу!
 Ко невиног брата осуђује,
 Руку божју од себе одбија,
 А ког Божја десница не држи,
 Пашће, краљу, одржат' се неће.
 Ти ме држиш за душмана свога,
 Ал' зла т' никад нисам пожелио;
 Мој је живот у твојим рукама,
 Можеш чинит' с њиме што ти драго:
 Ал' кад на суд страшни изиђемо,
 Ове моје рѣчи сапрѣћете.
 Јошт и ово имам ти казати,
 Па ме онда шаљи, куда хоћеш.
 Жао ми је, и срдце ме боли,
 Што ћеш своје име да убијеш:
 Ти би мог'о у спомену људском
 Златни слови име написати,
 Ал' ти руке нѣке узе спеше,
 А неумѣш, да их се опростиш.
 Ја ћу сутра живит' ил' неживит',

Али памти, што ти сад говорим:
 Од Грка се ничему ненадај,
 Узеше нам често, што имасмо,
 А никад нам ништа недадоше,
 Па ни сад нам ништа дати неће.
 Зато немој слѣпо држат' их се,
 Већ у своју сабљу поуздај се.

Краљ.

У тамници имаћеш времена,
 Јошт и лѣпше ријечи слагати.

(Зазвони.)

Немања.

Бог и сужног у тамници чува,
 За зла дѣла с престола обара.
 Како радиш, тако ће ти бити,
 Ти свог уби, а туђин ће тебе!

Дворанин уђе.

Краљ дворанину.

Ти ћеш сабљу од кнеза узети.

(Немањи.)

А ти, кнеже, сужником постајеш.

(Оде.)

Кнез Владимир Немањи.
Најмудрији мудријега нађе.

(Оде за краљем.)

ПЕТИ ПРИЗОР.

Немања удари се шаком по челу.

Луда главо! — Ал' не! Нећу тако!

Тим бих само Богу сагрѣшио!

Ја сам њима на вѣру дошао,

А они су ружно превѣрили,

Па пред Богом душу огрѣшили,

А пред свѣтом образ укаљали.

Бог и правда на мојој су страни,

А на њиној гријех и срамота.

(Подигне очи к небу.)

Ма гдѣ био, у твојој сам руци;

Пак ако ме у правди оставиш,

Чему бих се могао надати,

Да нијесам оно учинио,

Што сам био дужан учинити?

Ти тек своју простри руку на ме,

Па ми нико наудити неће.

(Даде дворанину сабљу.)

(Оду.)

ШЕСТИ ПРИЗОР.

Соба у граду Клобуку.

Владислава уђе из друге собе.

Шест већ дана овдѣ се находим,
 И јошт ништа од отца нечујем,
 Нит' знам, зашт' ме амо доведоше,
 Нит' знам, чега имам се бојати.
 Првославе, да ти чујеш, гдѣ сам,
 Ти би мене скоро избавио,
 Ал' ми трага пред вама нестаде,
 Као да сам у земљу пропала...
 Зашто, Боже, тако неуреди,
 Да птичице могу глас носити,
 Или зрака од јарког сунашца
 Да поруке може преносити,
 Па ма само за јадна сужника,
 Кои другог нема гласоноше?

СЕДМИ ПРИЗОР.

Анна улази.

Владислава загрли је.

Сладка друго, до Бога ти хвала,
Што ми дођеш тужној несрѣћници;
Та да тебе јоште овдѣ нема,
Бих, Бога ми, до сад полуђела.
Сѣди!

Анна сѣдне

Сѣшћу, али ми обреци,
Да се нећеш уврѣђеном наћи,
Што ћу да те за нѣшто запитам.

Владислава.

Казаћу ти к'о сестри рођеној.

Анна.

Што су тебе овамо послали?

Владислава.

Незнам, сестро, ни данас ни сутра.
Ни рѣчи ми досад нарекоше.

Анна.

А имаш ли кога рођенога?

Владислава уздахне.

Имам отца, — ил' сам га имала,
Бог зна, да ли и живи сиромах.

Анна.

Имаш јошт ког свога од мушкијех,
Кои би те хтѣо избавити?

Владислава застиди се.

Анна примѣти то.

Кажи само, та сестри казујеш.

Владислава.

Имам, сестро, свога заручника,
Ал' тај није у нашој држави.

Анна.

Кажи мени име обоице,
Па ћу гледат', да им како јавим,
Гдѣ те држе, нек те избављају.

Владислава загрли је.

Бог ти даде ту мис'о, сестрице,
Јер сигурно незнаду, куда сам.
А да знаду, ту би већем били.
Нема зида, и нема обкопа,
Ког ми отац неби прескочио,
Да до своје дође јединице.

Мој је отац кнез Гоислав Крусић,
И станује у селу Трѣболи.

Анна.

А заручник како ти се зове?

Владислав? стидљиво.

Кнез Првослав од града Будимље.

(Чује се на пољу:)

Анно!

Анна слуша.

Анно вичу; то ме отац зове.

С Богом, сестро, до два, до три дана,

Ако само на прѣчац неумрѣм,

Знаће т' отац, а знаће т' заручник,

Гдѣ им држе затворено благо.

(Устане.)

Владислава.

Бог ти, сестро, био у помоћи,

Пак ако ме одавдѣ избавиш,

Нестој ни ти у овом заточу,

Већ похитај моме бѣлом двору,

Држаћу те к'о сестру рођену,

Љубићу те к'о свог спаситеља.

(Оду једна на једну, друга на другу страну.)

Завѣса пада.

ЧЕТВРТО ДЪЈСТВО.

Двориште у граду Клобуку.

ПРВИ ПРИЗОР.

Немања у лаки ланци сѣди замишљен.

Анна

прогледа на једна врата на двориште, и изиђе.

(За себе.)

Неможе ми с' у соби остати,

Небих, али морам да изиђем.

(Приступи ближе.)

Опет тужи! (Убрише сузу.) Како да негужи!

Ко зна, какве надежде умиру,

Каква ли му блага у гроб слазе? —

Да што рекнем, неби л' се пренуо,

Више пути тим се разгалио.

(Приступи му близу.)

Добро јутро!

Немања ћути и нечује.

Анна.

Баш сам погодила!

Ком је добро, ког у ланци нађе,
И да чује, неби с' одазвао.

(К Немањи јачим гласом:)

Добра т' срѣћа!

Немања окрене се к њој весело.

Анно, ти си?

Анна.

Ја сам!

А што си се тако растужио?

Зар ти ј' мало часа у тамници

Тако сѣдит', и тако мислити,

Да и ово кратко врѣме, које т'

У слободном зраку допуштају,

Трујеш једом, што га мрак изцѣди?

Немања с тужним усхитом.

Гдѣ су сада моје мисли биле!

Тамо, Анно, о тамо је лѣпо!

Тамо горе слободе су двори,

Па се сладка свуда пѣсма ори,

А по пољу сјајна срѣћа шеће,

Па мирисно за њом ниче цвѣће.

О да нам је тамо прелетити!

Анна.

Прости, ако т' сладак сан поплаших!
Жао ми те бија погледати,
Како сѣдиш, као од камена.

Немања.

Да ти простим? Та да ти захвалим!
Од како ме тамница усвои,
Само живим, кад с тобом говорим.
А тек радо млада душа живи!

Анна.

И чешће бих с тобом говорила,
Но све с' боим, неправо ће т' бити.

Немања.

Како би се ти тога бојала!
Помисли де, густ те мрак увија,
Мрак, кои се никад неразлази,
Па ти с' чини, да је пун ужаса,
Што ти живот угасити прѣти:
Сад се гуја оку т' приближује, —
Сад се пружа усијана канџа,
Да ти срдце из груди изчупа, —
Сад ти грозна рука чашу даје,
Да т' самртним запои отровом —
Сад се сгушћа преградна наказа

Са образом од адске авети,
 И гвозденим на руку шиљцима,
 И отровним у усти задахом,
 Па угледом душу ти убија,
 И погледом живот ти изпија, —
 Ху! (Стресе се.)

А затим опет све прогута
 Помрчина, и мрак се избистри,
 Понда пукне, к'о кад зора сване,
 И у оној небесној јасности,
 С каквом на сну анђ'о нам долази,
 Укаже ти с' једна млада глава,
 Глава лъпа, к'о да је анђелска,
 Сваком драгом милином осута,
 Коју даје младост и лъпота,
 Срдце чисто, и душа висока —
 Каж' — како би т' онда бит' морало?

Анна жалостна.

Тај мрак, то је слика твога дана!

Немања живо.

А та глава, то је твоја глава!

Анна спусти главу; тужно узвишено.
 Да ти могу животом помоћи,
 Дала бих га, небих рекла рѣчи!

Ал' ту сама воља непомаже ;
 Па кад видим, да такав жив трунеш,
 У груди ми живо срдце пуца.

Немања.

Чим је јадни сужник заслужио,
 Да с њим тужи и срдце Аннино ?

Анна.

Та плачемо за мртвим човѣком,
 Кад га гробу леденом предају,
 А ко неће над оним заплакат',
 Кога живог гробу предадоше.
 Јер проклета прави је гроб тамница !

Немања уздахне.

Имаш право, барем у толико,
 Што нам гута све, што нам је драго,
 И све гаси, што нам свѣтло сјаше,
 И све дави, што нам живо бјаше.

(Пусти се у мисли.)

Анна.

Само једно немож' да угњави !

Немања пробуди се из мисли.

Шта то, Анно ?

Анна.

Несъћаш се? Наду!

У тамници ова се негуби,
А у гробу гасне на свакада.

Немања.

Зар већ и ти ту слику познајеш,
Коју рађа бѣда и несрѣћа?

Анна уздахнувши.

И мој живот кадкад мрак увије,
Густ мрак, легло ужасних прилика,
Па с' и мени кадкад мрак разкине —

Немања.

И анђелска једна глава јавља. —

Анна.

О образ му јошт видила нисам,
Па ми с' зато лице и нејавља;
Мѣсто главе име заузима,
Па ми сијне као јарко сунце —

Немања.

А смѣ ли се то име казати?

Анна.

Смѣ да како. Немања!

Немања ступи кораком натраг.

Немања!

Анна.

Да, Немања, рашки кнез Немања!

Немања.

А познаје л' Анна рашког кнеза?

Анна.

Када будем тог кнеза познала,

Онда ће се и моја надежда

У најлџпшу истину претворит'.

Немања љубко.

Па шта чека Анна од Немање?

Анна.

Мој се отац није ту родио,

Њега ј' б'вда амо дот'рала.

Наше горе одавдѣ с' невиде,

Друго име наша земља носи, —

Наши двори огњем изгореше,

Наши поди крвљу су посути;

Немања је онај дични Србин,

Кои ће нам земљу избавити,

Кои ће нам дворе обновити,

Кои ће нам срѣћу повратити.

Знаш сад, куда мои снови воде?

Немања.

Па што нисте Немањи отишли,
Већ у ову клѣтку западoste?

Анна.

Отац каже, сад му се недаде,
Јер пут избрат' нестоја до њега.

Немања.

А смѣде л' те пријатељ запитат',
Од које си дичне лист горице?

Анна.

Ако т' ништа мој отац неказа,
Онда т' ни ја то казат' немогу.

Немања поћути мало.

У Немањи с' нисте преварили,
Помоћи ће ком год само може...
А теби ће прије нег икоме.

Анна.

Благо теби, кад га знаш, јуначе!

Немања.

А би ли га ти познат' желила?

Анна.

А ко неби рад био познати,
Како србска надежда изгледа!

Немања топло.

Мила дѣво, ти ћеш с твоим отцем

Из овијех изићи зидина,

Пак ако те кад срѣћа послужи,

Да с Немањом можеш говорити,

Покажи му овај златни прстен.

Кад га види, кад му га покажеш,

Учиниће, што ћеш пожелити.

(Метне јој прстен на прст.)

Анна.

А какво ћу име да му кажем,

Кад запита, ко ми прстен даде?

Немања.

За данас ме за име непитај,

Можда ћу т' га други пут казати.

Ал' на сваки начин познаће ме,

Прстен ће му казат', од кога је.

Анна гледи прстен.

Немања.

Немој да га по том злату цѣниш:

Цѣна нек му спомен на ме буде.

Анна погледи га топло.

Онда мање златна круна врѣди! —

Ах да можеш одавдѣ избѣћи,

Па да станеш уз дичног Немању,
 Шта би вама могло одолѣти?
 Чини ми се свѣт би освоили!

Немања.

Ако само жив одавдѣ одем,
 Зацѣло ћу тако учинити.
 И ако ти помоћи узтрѣба,
 Ил' помоћи ил' братске утѣхе,
 Дођи нама, код нас ћеш је наћи.

Анна.

О твој лик и име Немањино
 Водиће ме од данас кроз живот,
 Као звѣзда на мору морнара,
 К'о Хришћане вѣра Исусова!

Немања.

Какав ли је данас дан, дѣвојко?

Анна мисли се.

Ах! данас је лѣпи Ђурђев данак.
 Идем одмах селена набрати,
 Па ћу стручак и теби послати,
 Да га видиш, да се опоменеш,
 Да за зимом пролѣће долази,
 А слобода за тужним сужанством.

Немања.

Бурђев данак? Овај Бурђев данак
 Остаће ми мио до скончања.
 Пошаљи ми зелена селена,
 Да с' накитим, да ме жеља мијне.
 До данас сам грдно тужан био,
 А сад ми се срдце разгрђјало,
 Бог ће дати, те ће добро бити.

ДРУГИ ПРИЗОР.

Бан Стѣпан дође.

(Ани.)

Јеси л' могла мало разведрит' га?

(Немањи.)

Је л' ти мало тугу разтѣрала?
 О, кад мене црна печалъ стисне,
 Само хитим да њен глас зачујем,
 Па таки ми туга одумијне.
 Тешко њојзи, али је истина,
 Бог јој рече несрѣћне тјешити.

Немања.

Нов је живот у мене улила.
 Пре сам држ'о, да морам пропасти,
 Сад ми с' чини, да то бит' неможе.

Бан Стѣпан.

Хвала Богу! А сад натраг хајде!
 Све се боим, затећи те могу,
 Па си проп'о, а ја сам страдао.
 Рекоше ми тешко оковат' те,
 Из тамнице т' никуд непуштати,
 Па ни сунцу недат' видити те,
 Ни мѣсецу у лице т' погледат'.
 Ал' ми с' чини, да невино страдаш,
 Па ти чиним, што б' себи желио.

Немања.

Зар ти моје име нерекосе,
 Кад ти мене овамо послаше?

Бан Стѣпан.

Нерекосе, и добро радише,
 Незнам ко си, па ми те је жао,
 А онако можда би и већма.
 Него хајде, већ ће бити врѣме;
 Нѣшто ми се на миру не сѣди,
 Може когод изненада доћи.

Немања.

Хајдмо дакле. Данас радо идем!
 До сад ме је грозница хватала,
 Кад сам с бѣлог дана Божијега
 У проклету тамницу ишао ;
 А данас ми с' лако нога креће,
 Чини ми се у цркву полазим,
 Да захвалим Богу на милости.

(Анни.)

С Богом, Анно! (гледи је милостиво)
 Па незаборави
 Моје лице твојој даг' надежди!

(Бану.)

Мој је живот у твоим рукама,
 Чуваш ли га, и себи га чуваш.

(Оду)

ТРЕЋИ ПРИЗОР.

Анна гледи за њим.

Исто таког у снови га виђам!

Исто тако поносито ходи,

Исто тако умилно погледа! —

Јасни дане, послушај ме, бане,
 Брзо теци, у море изтеци,
 Да ми ноћца миле сне донесе;
 А ти зоро, свани, мила, скоро,
 Да ми с јутром дража јава дође!...
 Сад пак идем селена набрати,
 И у цвјету душу му послати.

(Оде.)

ЧЕТВРТИ ПРИЗОР.

Соба у двору кнеза Владимира.

Кнез Владимир и Чуч уђу.

Кнез Владимир метне једну хартију на стол.
 Сад га ево у моим рукама!

(Окрене се Чучу.)

Чуче? Ту си?

Чуч.

Ту сам, господару!

Кнез Владимир.

Шта то рекох?

Чуч.

Незнам, господару!
 Нисам слуш'о, шта си говорио.
 Моје ухо само оно прима,
 Што ти хоћеш, да у њега уђе,
 А кад глас твој друга врата тражи,
 Онда с' моје уши одмарају
 Слушајући, како мухе лете.

Кнез Владимир.

Није добро, свашта чути, Чуче!

Чуч.

Многу прави, кнеже, главобољу,
 А ја ти је трпити немогу.

Кнез Владимир.

А јави л' се, Бога т', ономадне
 Кнез Гоислав, кад му оно рекох,
 Да дочека, док од краља дођем;
 Ја га никад више неучих.

Чуч.

Ту је био!

Кнез Владимир.

Па куда се део?

Чуч.

Незнам, кнеже; ако је паметан,
Неће казат' ни брату, куда је.

Кнез Владимир смъши се.
Што му мало од твоје недаде?

Чуч.

Повудих га, ал' незнам, узе ли.

Кнез Владимир намршти се.
Шта, да му што ниси говорио?

Чуч.

Двѣ три рѣчи.

Кнез Владимир тргне нож.

Сад ћеш погинути!

Чуч мирно.

Незнам зашто?

Кнез Владимир.

Шта си му казао?

Чуч.

Само сам му добар савѣт дао.

Кнез Владимир нестрпљиво.
Шта, говори, јер ми већ превире.

Чуч.

Ту је био; питам га, шта хоће?
Тебе чека; питам га, шта ћеш му?
Да му кажеш, гдѣ му је дѣвојка!
Рекох: боље нек иде врачари,
Врачара је свака видовита,
Па све види, и оно, што није.

Кнез Владимир.

Више ништа?

Чуч.

Па баш ни рѣчице.

Кнез Владимир.

А што с' и то им'о говорити?

Чуч.

Како небих, кад видим човѣка,
Да се мучи, а памети нема.
А мили ми с', кад коме помогнем!

Кнез Владимир.

Де ти ћути, па гледај, за чим си,
Да нетражиш, ко ће ти помоћи.

Чуч.

Е кад нећеш, онда неће бити,
Прѣча ми је твоја него моја.

Кнез Владимир.

Добро, добро! Па зац'бло незнаш,
Куд се деде?

Чуч.

Да знам, каз'о бих ти.

Кнез Владимир.

Што му драго; за сад је и боље,
Да пред краља како неизађе.

Узтр'ба л' ми, лако ћу га наћи. —

За колико с', Чуче, у Клобуку,
Кад појашин коња поуздана?

Чуч.

С малим мраком у граду сам, кнеже.

Кнез Владимир узме писмо са стола.
Ово писмо тамо ћеш однети.

Чуч.

Ком га дати?

Кнез Владимир.

Градском стар'шини.

Чуч.

Оном старом босанском витезу?

Кнез Владимир.

Њему, њему!

Чуч.

А ја одох сѣдлат'!

Кнез Владимир.

Чујеш, Чуче?

Чуч.

Заповѣдај, кнеже!

Кнез Владимир.

Онај сужњи, што га ти одпрати

Пре неки дан —

Чуч.

Онај из Русије?

Кнез Владимир.

Тај; краљ хоће —

Чуч.

Да га помилује?

Кнез Владимир.

Да погине! —

Чуч.

Па нека погине.

Кнез Владимир.

Ал' ту трѣба рука поуздана.

Чуч.

Да ли такве у краљевству нема?

Кнез Владимир.

Ја знам једну. —

Чуч.

Па што ту непошљеш?

Кнез Владимир.

И краљу сам каз'о. —

Чуч.

Па шта вели?

Кнез Владимир.

Краљ говори, ко му то изврши,
У државу даће му кнежину.

Чуч.

Ао слоде, заслужит' кнежину!
Пусти мене на тај пос'о, кнеже!

Кнез Владимир.

А би л' га се ти примио, Чуче?

Чуч.

Зашто небих, ако ј' теби право.

Кнез Владимир.

Али знаш ли ти, ко је тај сужњи!

Чуч.
Шта то чини, мени је свеједно!

Кнез Владимир.

То је, Чуче, Немања. —

Чуч.

Знам, брат твој!

Кнез Владимир окрене главу.

Можеш ли се у руку поуздат'?

Чуч.

А шта неби?

Кнез Владимир.

Неће т' задрхтати?

Чуч.

А што б' моја рука задрхтала,
Кад се твоје срдце непотрѣса?

Кнез Владимир гризе устну.

Краљ налаже, ја слушати морам.

(Даје му писмо.)

Ово писмо отвориће т' врата

Од тавнице. —

Чуч узима.

Добро!

Кнез Владимир даје му друго.

А ово ти
У власт даје град, ако т' узтрѣба.

Чуч.

Добро! (узима и то писмо.)

Кнез Владимир.

Чуче! Сад ћемо видети,
Јеси л' рођен, да кнежину имаш.

Чуч.

Гдѣ је писмо, што кнежину даје?

Кнез Владимир.

Охо! сврши, н'онда реци, дајте!
Рѣч краљева боља је од писма.

Чуч.

А мач Чучев бољи је од рѣчи.

Кнез Владимир.

Сврши пос'о, па рец' себи: кнеже!

Чуч.

Волѣо бих, да три писма носим,
Јер у трипут само Бог помаже.

(Одлази.)

ПЕТИ ПРИЗОР.

Кнез Владимир сам.

Тако хоће краљ, и има право.
 Тако ј' било у свѣту, и биће,
 Док је свѣта и у свѣту људи.
 Један плаче, а други се смије,
 Једном свиће, другом се смркава,
 Ко негази, погажен ће бити,
 Ко је јачи, тај је и старији,
 А ко умѣ, тај највише има.

(Оде)

ШЕСТИ ПРИЗОР.

Соба бана Стѣпана у Клобуку.

Бан Стѣпан уђе, водећи хитно Анну за руку.

Анна.

Та шта ти се, отче, догодило?
 Да је важно, види ти с' по лицу,
 Да је прешно, по сваком покрету:

Све т' говори, само уста ћуте,
Казуј брже, знаш, да сам дѣвојка.

Бан Стѣпан гледи по соби, нема ли кога, онда стане
махати с' главом.

Јао тужан, шта ћемо сад, Анно!

Анна.

Прије свега казаћемо Анни,
Шта је, да зна, јер јошт ништа незна.

Бан Стѣпан.

Сва нам нада у зрак се растопи.

Анна.

Зашто, отче?

Бан Стѣпан

Знаш, ко ј' онај сужњи?

Анна.

Нерече ли, да то ни сам незнаш?

Бан Стѣпан.

Куку нама, та то је Немања!

Анна уплаши се.

Сам Немања!

Бан Стѣпан крши руке.

Немања, да како!

Сам ми сада у тамници каза.

Анна снєбивши се. вѣ хнѣсто
 Зло је, бабо!

Бан Стѣпан.

Како није, кѣрко!

Анна.

А како му до имена дође?

Бан Стѣпан.

Он ми каза, и ево овако:

Одиратих га тамо у тамницу,

И већ пођох, да из ње изиђем,

Кад ме викне, и овако почне:

Од како сам овдѣ у тамници,

Доста си ми добра учинио;

Учини ми јошт и ово, стари,

Зацѣло ће за душу ти бити.

Пошљи каква момка поуздана

У Русију кнезу Првославу,

Или старом кнезу Радивоју,

Па им јави, да сам ту заточен.

Могу мене овдѣ погубити,

Па нек знаду, гдѣ ми кости леже,

А ја сам ти краљев брат Немања....

Стаде ми се окретат' тамница,

И мал' душу страх ми неизтѣра.

Оставих га, незнам ни сам, како,
Само с' сѣћам, да ми нѣшто рече,
На превари да су га добили,
И на вѣри права засужњили.
Тужна Анно, како ћемо сада?

Анна, одважно.

Пустићемо сужња из тавнице.

Бан Стѣпан.

Пустити га? (мисли се) то неиде, кћерко,
Тим бих дану вѣру погазио.

Анна.

А ти шиљи у Рассу гласника,
Па нека га они из ње ваде.

Бан Стѣпан.

И то с', кћери, са вѣром неслаже,
Доклѣ живи, несмѣм им јављати.

Анна горко.

Пусти дакле, нека га закољу.

Бан Стѣпан.

Заклаће га, друго бити неће.

Анна.

Пак и опет нећеш да га пустиш?

Бан Стѣпан.

Немогу ти име окаљати,
Никад нисам рѣчи погазио,
Пак сад пред смрт прву да превѣрим!

Анна.

Та неможе брат брата убити!

Бан Стѣпан.

Било га је, и опет биће га!

(Мисли се.)

Неће дуго тавноват' Немања!
Такве ствари брзо се свршују,
Скоро ћемо с' њиме се разстати.

Анна.

Па помажи, негуби времена!

Бан Стѣпан.

Ту сам, кћерко, Бог помоћи може.

Анна.

И ти нећеш Немањи помоћи?

Бан Стѣпан.

А како ћу, кад ми се неможе!

Анна

Па ко ће ти Србство подигнути?

Кад Немањи русу главу скину?

Бан Стѣпан.

Бог на небу помоћник је људи.
Он хоће ли, наћи ће с' и други.

Анна.

И ти мислиш, да ће га убити?

Бан Стѣпан.

Главу на то смѣо бих ставити.

Анна мисли се.

Бан Стѣпан.

Што си ми се, Анно, забринула?
Ослони се на Бога вишњега.

Анна ћути и мисли.

Бан Стѣпан.

Умири се, моје драго дѣте.
Ако му је суђено живити,
Са неба ће јасни анђ'о сићи,
Па ће њега извѣст' из тавнице.

Анна.

Имаш право, драги родитељу,
Има јоште у Бога анђела.

Бан Стѣпан уздахне.
Незнам, што ћу од тешке жалости.
Нигдѣ ти се немогу да станим.

(Анни.)

Немој губит', дијете, надежде.
Бог праведна неће оставити.

Анна мирно.

Иди, бабо, иди, па се прођи,
Зрак слободни смѣле даје мисли.

Бан Стѣпан милује је по образу.

Златне час пре изрекла си рѣчи:
Има јоште у Бога анђела!

(Оде.)

СЕДМИ ПРИЗОР.

Анна сама.

И ја ћу му тај анђео бити.
Зла се дѣла у мрак сакривају.
Ко зна, што би ова ноћ виђела,
Зато мрак га ту несмѣ затећи.

А мој отац, шта ће ми он рећи?
 Шта ће бити из мене и њега,
 Кад ја пустим сужња из тамнице?
 То нек буде брига Свевишњега!
 Нико неће ништа учинити,
 Ако ваздан пошлѣдак разбира;
 С неба мисли велике долећу,
 Лѣпо дѣло по срдцу с' свршује:
 Па нека би и главе ме стало,
 За Немању радо ћу је дати...
 Свршуј, Анно, па послѣ, што Бог да.

(Оде.)

ОСМИ ПРИЗОР.

Тамница.

Немања сам.

Хоће канда и ноћ да се спусти!
 А кад није овдѣ глуха поноћ?
 И што зрака до очију допре,
 То прогута туге помрчина! —
 Хајде да се покоју предамо,
 То је сужњих најбољи пријатељ.

(Дигне руке на молитву.)

Свети Ђорђе, красни светитељу,
С твоим мачем на врата ми стани,
Сачувај ме од ноћне напасти!

(Спусти се на одар.)

Шта сад чини моја драга Анна?
Да се ради, била б' код преслице,
А сад ваљда мисли на Немању,
И о срѣћи домовине снѣва?...
Како рече? Надежда Србаља!
Бог на небу србска је надежда,
А човѣк је слаба трска сваки!

(Уводи се у сан.)

— Чује се тиха симфонија. —

(У сну.)

Хвала теби, Божји светитељу,
Што си стао пред моју тамницу.
Славну ћу ти цркву сазидати,
У срѣд Рассе, на мѣсту високу,
Да разбаца свѣтлост на далеко.

(Спава.)

(Врата се од тамнице отворе.)

ДЕВЕТИ ПРИЗОР.

Анна улази.

Немања промешкољи се.

Сад ћу. сад ћу, Божји светитељу —
Ал' без Анне немогу ти ићи!

Анна радостно.

Моје име у свом сну спомиње!

(Ђути и чека.)

Врѣме бѣжи; час бѣде незна се;
Морам га пробудит'. Господару!

(Дрмне га за раме.)

Немања узправи се на одру, пола у сну, гледи је.

Што си дош'о, небесни гласниче,

Да л' у небо да ми носиш душу?

О носи је и тако је твоја.

Анна тихо, несигурно.

Ја сам Анна. Пробуди се, кнеже.

Немања.

Нис' ти Анна. Ти си прави анђ'о,

Та те рајска лѣпота издаје,

Па си уз'о само лик од Анне...

И право си, драги, учинио,
Јер то је лик за чистог анђела.

Анна.

Пробуди се!

Немања.

И ако си Анна,
Опет прави анђ'о си небесни,
Јер је Анна прави Божји анђ'о.

Анна јаче.

Немањо!

Немања скочи на ноге и гледи око себе.

Гдѣ сам ја? У тамници?

Анно! Ти си? Одкуд ти евовдѣ?

Анна.

Бѣжи, бѣжи! Пут ти је отворен:

С овим спада т' послѣдња препона.

(Скида му ланце.)

Немања.

Шта ј' то, Анно! Казуј брже, драга!

Ко те посла, да ми узе скинеш? —

Јесу л' ми се браћа покајала? —

О крв није вода! И утроба

Моје мајке незачеди звѣра.

Анна прислушкујући.

(За себе.)

Све ми с' чини, да нѣко долази.

(Немањи.)

Остави се дуга разговора,
Већ излази, па куд знадеш, бѣгај,
Бог те пушта; браћа т' непуштају.

Немања.

Знам већ, Анно! А гдѣ ти је стари
Твој родитељ, да му се захвалим?

Анна вуче га.

Хајде само! Свако ти тренуће
Може златну слободу убити!

Немања пође на стане.

Кад ме браћа непуштају, Анно,
Шта ће бити с тобом и с отцем ти,
Док дознаду, да ме ви пустите?

Анна нестрпљиво.

Ништ' неможе бити, што Бог неће!

Немања врати се.

Ако одем, у зло ћу вас бацит'.
Не, неидем: твоја ми је глава
И од саме слободе светија.

Анна молећи.

Хајде, кнеже, страх ће ме убити!
 Ти тек бѣжи; за нас немај бриге;
 Нама, — нама ј' лакше уклонит' се.

Немања.

Дакле и ви мислите бѣгати?

Анна.

Тако! (За себе.) Ах Боже! крени га!

Немања.

Бѣжи, Анно! Бѣж' и ти одовуд!
 У овом ћеш зраку учманути!
 Па бѣжите управ' у Русију,
 Рашку Бог за добре људе створи.
 Хоћеш?

Анна у највећем нестрплењу.

Хоћу, хоћу!

Немања.

Дај ми руку!

Анна прене се па слуша.

(За себе.)

Јао Боже, ево нѣког!

(К Немањи.)

Нај је!

(Пружи му руку.)

Немања,

Тако, Анно, па сад с Богом остај!

(Нагло оде.)

ДЕСЕТИ ПРИЗОР.

Анна сама, клекне.
Хвала теби, драги Створитељу!

(Оддахне.)

Сад мач врага више г' недомиши.
Слободан је к'о птица у гори. —
А ја (утре сузу) —
Ох! како ми срдце љуто боли!

(Ухвати се за срдце.)

(Завѣса падне.)

ПЕТО ДЂЈСТВО.

Соба у двору кнеза Владимира.

ПРВИ ПРИЗОР.

Кнез Владимир сам.

Све је справно ; јошт то једно чекам ,
 Па ће ми се жеља изпунити.
 Грчког цара баном ћу купити ;
 Трика ће ми изгнанство придружит' ;
 А Крусића кћи за мене веже ;
 Од властеле многе сам добио ;
 А војску сам на страни скупио ,
 Па свак само за моје зна име ;
 Немању сам с пута уклонио :
 Сад још да ми Чуч тај глас донесе ,
 Па му данас златну круну скидам ,
 Кажем свѣту , да свог брата уби ,
 И с престола г' шиљем у тамницу.

П'онда? П'онда? (Намршти се.) Доклѣ
он узживи,
Мирна сана ја имат' немогу.

(Одважно.)

А ја хоћу на миру да спавам! —

(Тргне очи на прозор.)

Ево Чуча!

ДРУГИ ПРИЗОР.

Чуч улази снуђен.

Кнез Владимир нагло.

Шта доносиш, Чуче!

Чуч љутито

Зашт' ми ниси треће писмо дао?

Јошт сам ти га двапута искао,

И рек'о: у трипут Бог помаже.

Кнез Владимир преблѣди.

Небудали, већ говори, шта је.

Живи л' јоште, ил' си га убио?

Чуч у дрту.

Хајде убиј ти кога, ког нема!

Кнез Владимир.

Шта то рече? (Тргне нож.) Цркни таки,
скоте!

Чуч мирно.

Лако ти је мене сад убити,
Ал' ме убиј, кад ме ту nebude!

Кнез Владимир скрсти руке и хода жестоко, наједаред се
окрене Чучу, и љутито рекне:

Казуј даље, што си онѣмио,
Шта је било, и шта си свршио?

Чуч.

Шта је било? Није било ништа!
Ненађох ти сужна у Клобуку,
А ненађох ни старог Бошњака,
Јошт пре мене сви бјаху отишли.

Кнез Владимир јаростно.

Сад знам шта је! Сад је све пропало!
О! сам себе треба да закољем!

(Чучу нагло.)

А виђе ли кћер кнеза Крусића?

Чуч.

Ни ње нема; и њу су одвели!

Кнез Владимир мисли се.
 Свдлај одмах, па ид' у потѣру!
 Ако мени Немању доведеш,
 Кнежину ћу теби поклонити;
 А ако ми Бошњака повратиш,
 Свега ћу те дукати засути, —
 Са другима било, како било,
 Ал' овога довуци ми, Чуче,
 Па ћу тебе таки побратити.

(Јаростно.)

Доведи га, тек да га запитам...

(Шкрипне зуби.)

Иди! Иди!

Чуч.

Овај час полазим,
 Па к'о псето траг ћу им тѣрати.
 Куд ћу с' њима, ако их ухватим?

Кнез Владимир.

Управ' к мени, ма гдѣ онда био....

Само старог Бошњака добиј ми. —

Чуч.

Да м' и треће писмо јуче даде,
 Сад би с' смѣо, а неби с' љутио,
 Ал' тако је, кад ме непослуша...

(Оде.)

ТРЕЋИ ПРИЗОР.

Кнез Владимир сам.

Ништа зато. Теже ће ми бити,
 Ал' ћу ипак што желим добити:
 Стална воља све препоне руши,
 А начина има свагда више.
 Сад ми ништа друго неостаје,
 Него таки на Рашку ударит'.
 Кад њих скрхам, а то ће им бити,
 Онда стоим, гдѣ сам јуче био,
 А зато сам све већ приправио.
 Хајд на војску! Није једна срѣћна
 Битка круну дала војсковођи.
 А ја златну морам понет' круну!

(Оде.)

ЧЕТВРТИ ПРИЗОР.

Стан код града Звечана.

Немања. Кнез Радивој. Кнез Првослав.

Више Кнезова.

Немања.

Чисто данас другим духом дишем.
 О! Ко није леж'о у тамници,
 Тај слободу цѣнити неумѣ.
 Шта ј' умрѣти на славном боишту?
 То је радост за добра јунака.
 С добрим мачем у јуначкој руци
 Међу крвне упасти душмане,
 Па погледом једне разтѣрати,
 Друге снажном мишцом поваљати,
 И у томе удар смртни примит'
 Па носит га а неосѣћати,
 И тек онда на душмане пасти,
 Кад ти тама овај свѣт увије,
 А већ онај други т' просијава:
 Ко ће жалит' тако умријети!
 Ал' у мрачној чамити тамници,
 По сто пута праштат' се с животом,

Све надежде своје саранити,
И чекати, с везаним рукама,
Да т' прекољу к'о друго марвинче ...
Анно! То ти заборавит' нећу!

Кнез Првослав.

Бог'ме мо'ш јој запалит' кандило!
Ти из града, а убијца граду:
Неби зора жива те видила.

Немања.

Да ли срѣћно они утекоше?

Кнез Првослав.

На све стране људе сам разслао,
Сви дочуше, да и бан утече,
Ал' му даље у траг неуђоше.

Немања.

Бог милостив нека им помогне. —
Колика је сила у душмана?

Кнез Радивој.

Са силом се војском приближују,
Ту је свѣта са двадесет страна,
И одѣће кроја свакојака.
Ту су Грци, Фрузи, и Мађари,
Ту Нормани, ту су Арбанаси,

Калабрија свој смет амо посла,
 Далматински ту су сви зликовци:
 Све је ту, што радо гинут' иде,
 Да с' захрани, ако непогине;
 Све, што нема никога од срдца,
 Па му ј' једно мрѣти ил' живити,
 И што нема куће ни кућишта,
 Па отимат' мора од другога,
 Све то тамо листом се скупило.

Немања.

А има ли код нас ко са стране?

Кнез Радивој.

Крусић води стотину Зећана,
 А кнез Трпко толико Дукљана.

Немања.

Нѣшто ми се срдце разиграло,
 Све ми с' чини, зло изпаст' неможе.
 Да Бог хтѣде, да ме земља нема,
 Досада бих већ у небу био;
 Из Клобука неби ме вадио,
 Да м' укида данас на Косову!...
 Да л' је сам краљ са војском пошао?

Кнез Радивој.

Сви гласници кажу, да је тамо:
Ал' Владимир са војском управља.

Немања.

Владимир је славан војсковођа,
А сабља му страховито сѣче.
Биће посла за добра јунака.
Каж'те моме дворском свештенику,
Нека држи службу и часове
И вечерње и ноћно бдѣније
У Звечану, у Ђурђевој цркви.

(К Првославу.)

А ти бојне развијај барјаке,
Па да силну војску покренемо,
И на наше душмане водимо.
Свака војска јесте веселија,
Кад напада, нег кад дочекује.

Кнез Првослав.

Твој свештеник ненађе те јутрос,
Па замоли мене да ти кажем;
Ноћас му се свети Ђурађ јави,
У оклопу на коњу убојном,
Пак му рече, да ће данас тако
Бојак бити пред твои јунаци.

Немања.

Хвала теби, красни светитељу!
 И данас ми хоћеш да помогнеш.
 Ид'те таки, па то војсци јав'те,
 Да свак знаде, ко га у бој води.
 А сад хајдте, у име Божије,
 И у име светога Ђорђија:
 Ко преживи, славно ће живити.
 Ко погине, славно ће умрѣти!

Сви.

Хајдмо! Хајдмо! Хајдмо!

(Оду.)

ПЕТИ ПРИЗОР.

Бојно поље на Косову.

Краљ Радослав. Кнез Владимир.

На страни више кнезова.

Краљ.

Какве с' оно заставе развише?

Кнез Владимир.
То је војска, на коју идемо.

Краљ.
Кад изкупи тако силну војску?

Кнез Владимир.
Па био је изпређе преправан,
К'о што сам ти увѣк говорио.

Краљ гледи.
А оно су дукљански барјаци!
Где и Зете! Зар ј' и она тамо?
Шта ће на то наши људи рећи?

Кнез Владимир.
(За себе.)

То ми ђаво у пркос учини.
(Краљу.)

Немања је велики домишљан,
Развио је дукљанске барјаке,
А ниједног нема Дукљанина,
Тек да нашим људма страх задаје.
Па тако је исто са Зетскимма.
За свакога Зећана бих см'о
По зуб себи дати извадити,
Па ниједног небих изгубио.

Краљ гледи на страну.
 Какви с' ово амо приближују?
 Бъо барјак пред њима се вије,
 А труба им на договор труби.

ШЕСТИ ПРИЗОР.

Кнез Радивој с једним другом долази и клања се.
 Свѣтли краљу, поздрав ти доносим
 Од нашега јасног поглавара.
 Војску си му у земљу увес,
 Коју му је отац оставио,
 Да је држи, и да од ње живи,
 А узрока то чинити немаш.
 Него те је лъпо поздравио,
 Да изведеш из земље му војску
 Дн с' оставиш крвава раздора,
 А он ће те увѣк поштовати
 Као свога дома старѣшину,
 Кои србску златну круну носи.

Кнез Владимир.
 Свѣтла круно, неслушај га даље.
 Није врѣдно с' њима говорити,

Док им силу из руке не узмеш.
 А овога старог невѣрника,
 Који с војском на свог краља иде,
 Па пред очи јошт њему долази,
 Ту задржи, и окуј невѣру,
 Па му суди, кад друге побијеш.

Краљ.

Право имаш! (К кнезовима) Вод'те га одавдје.

(Другу кнеза Радивоја.)

А ти с' натраг бунтовником врати
 И кажи им, шта им заповѣдам.
 Нека сваки одпаше оружје.
 И нек дође да ми се поклони,
 Па ћу свима опростит' невѣру,
 И за своју дѣцу признаћу их.
 А невѣрном њином вођи кажи,
 Или нек се у град Клобук врати,
 Ил' нек бѣга куд га очи воде,
 Јер зањ нејма у краља милости.

(Онај оде.)

(Кнезу Владимиру.)

Владимире, ти уреди вејску,
 А ја идем, да с' за бој преправим.

(Оде.)

СЕДМИ ПРИЗОР.

Кнез Владимир сам.

Круна, престол, чудне су то ствари:
 Може глава ма како бит' мудра,
 Може рука ма како бит' снажна:
 Златну круну кад она неноси,
 Кад се ова с престола непружа,
 Сва је мудрост само празна слама,
 Сва је снага само крта врба.
 Јер једна рѣч из уста с престола,
 Па ма слабо дѣте је изрекло,
 Ил' је женске устне пропустиле,
 Најмудрију главу надмудрује,
 Најснажнију десницу обара
 Златна круна право ј' свемогућство.
 Што год хоћеш, то имати можеш,
 Ил' ће ти га добра воља дати,
 Или сила силом набавити.
 Као јарко сијаш се сунашце,
 Свак ти с' клања као малом Богу,
 У очима жељу ти разбира,
 Главу своју за твоју ће дати.
 Што ко има, од тебе га има,

Шта ко јесте, ти га тим учини :
 Све је твоје, ти си све у свему!
 Па ко да је себи непожели,
 Кои снагу осѣћа добит' је?...
 Златна круно, жељо над жељама,
 Неиди ми данас изпред ока,
 Да ти лице снагу ми удвоји,
 Па ћемо се на скоро сдружити,
 Да до смрти вѣрно другујемо.

ОСМИ ПРИЗОР.

Чуч долази.

Кнез Владимир.

Весео си, добро дош'о, Чуче!

Чуч.

Јошт бих мог'о бити веселији;
 Ал' м' утече у Рашку кнегиња.

Кнез Владимир.

Је с' добио старога Бошњака?

Чуч.

Само справљај злато обећано.

Кнез Владимир.

И ког јоште?

Чуч.

И кћерку његову.

Кнез Владимир.

Зар је и кћер имао?

Чуч.

Красоту!

Кнез Владимир.

Сотим боље!

Чуч.

И кћер Крусићеву!

Кнез Владимир весео.

Чуче!

Чуч.

Брате Чуче!

Кнез Владимир насмѣши се.

Претрпи се

Мало, док ти крстни лист извадим. —

Сад их дај ком' да их добро чува,

А кад овај бој срѣћно свршимо,

Онда ћемо рачун прегледати,

Па ћу т' дати, што ти дават' имам.

Чуч.

Хеј Немањо, жив те Бог убио,
Што си јуче мени утекао,
Кад и тако данас гинут' мораш.

(Вртећи главом оде.)

ДЕВЕТИ ПРИЗОР.

Кнез Владимир.

Добри знаци, срѣћа ми с' окреће!

(Тргне мач.)

Мачу драги, данас ми послужи,
Па ћу свега златом те облити.
У бој! У бој! Момци, ударајте!

(Да знак боју.)

ДЕСЕТИ ПРИЗОР.

Боиште. Битка.

Немања и кнез Првослав дођу.**Немања.**

Арбанаси, то је род проклети,
 Ти ћеду нам данас главе доћи.
 Као љути боре се лавови,
 Свак у груди по два срдца носи.

Кнез Првослав.

Арбанас је јуначко колѣно,
 Ал' погледај, шта Моравци раде,
 Арбанасе Срацимир заљуља.

Немања.

Брат нам добро свој пос'о започе:
 Хајде и ми, да их нападнемо,
 Можда ћемо сломит' невѣрију.

(Духне у трубу и оде.)

ЈЕДНАНАЈЕСТИ ПРИЗОР.

Кнез Владимир дође.

Гдѣ је? Куд је? Ту сам га видѣо!
 Срѣћо драга, Богом те преклињем,
 Да ми само данас будеш вѣрна,
 И пошљеш ми на сусрѣт јуначки
 Ту младику, да ј' овако скрхам,
 Ту мајчину мазу од колѣвке,
 Да му кажем, ко се јунак зове.
 Као мајка, што грли јединче,
 Тако ја ћу њега загрлити,
 Овом руком, и тврдим челиком,
 Да му душа на пару изиђе. —
 Ево нѣког; о, кад би он био!
 Није! Ништа, и тај ми је добар,
 Оружје му господство казује.

ДВАНАЈЕСТИ ПРИЗОР.

Један од Немањиних војвода дође.

Кнез Владимир.

Стани!

Војвода.

Ти стој, јер баш тебе тражим.

Кнез Владимир.

То си сам по своју смрт дошао.

(Боре се, војвода падне.)

Ох, што ниси ти сада Немања!

(Погледи на страну.)

Сто ђавола! Шта то тамо бива?

Арбанаси сташе узмицати.

Стојте! Стојте! Сад ћете видети,

Да у боју један добар јунак

Више врђди него цђла војска.

(Оде.)

ТРИНАЈЕСТИ ПРИЗОР.

Кнез Гоислав дође.

Краља дајте, краља само дајте!

Драги Боже, та није неправо,

Што од тебе жељно данас иштем.

Та он ми је дђте уграбио,

И из груди срдце изчупао,

Па шта желим? Само да се данас
 У јуначком боју сукобимо,
 Само да му у очи погледим,
 Па да види, како отац гледа,
 Ком јединче силом одведоше!

(Јаростно се стрѣса.)

ЧЕТРНАЈЕСТИ ПРИЗОР.

Краљ Радослав дође забринут.
 Све је прошло, бој смо изгубили.
 О Ситницо, прогутај ме жива!

Кнез Гонслав.

Ха, ево га! Хвала теби, Боже!

(Краљу.)

Вуци сабљу, јадни отмичару!

Краљ.

Кажи ми се, ко си, да те знадем.

Кнез Гонслав.

Ја сам отац, ком си јединицу
 Силом одв'о, ил' боље, украо,

И образ јој пред свѣтом окаљ'о.
 Сам Бог хоће, да то црно, гадно,
 Гнусно, подло, безпримѣрно дѣло
 Рука отца на чинцу освети,
 Зато те је пред мене извео.

(Навали на краља.)

Краљ брани се; мало стану.

Немој тако, старино, говорит'.

Чист је образ у твога дѣтета

И сија се као оно сунце.

У пићу сам једну рѣч рекао,

Те је из твог дома одведоше.

Ал' је овим очима невидѣх,

И готов сам накнаду ти дати.

Ако данас срѣћно бој свршимо,

Узећу је себи за краљицу,

Па је неће нико прекорити.

Кнез Гоислав спусти мач на земљу, и незна шта да ради.

Краљ погледи на страну.

Где Владимир чудеса почини,

Напредују мои Арбанаси.

(Гоиславу.)

Кнеже, памти, што ти сада рекох,

Па ми скоро као зету дођи.

(Оде.)

ПЕТНАЈЕСТИ ПРИЗОР.

Кнез Гоислав сам.

Шта то бија? Чиме ме опише?

Десница ми црној земљи клону,

А јарост ми заспа у прсима.

Да ми узме кћерку за краљицу?

Луде главе! Шта нечини туга,

Поремети мозак у човѣку...

Зар већ није другом заручена?

Другом? Другом? А хоће л' тај други

Љубу хтѣти, коју краљ одведе? —

Кажи, Боже, шта ћу сад да желим?

Ко да губи? Ко ли да добије?

(Одважи се.)

Немој, Вишњи, на мене гледати,

Већ учини, што правда доноси.

(Оде.)

ШЕСТНАЈЕСТИ ПРИЗОР.

Кнез Првослав долази, и гледи унаоколо.

Гдѣ је? Ту га ни жива ни мртва

Нема! Да га нису заробили?

(Одмара се.)

Жесток бојак, данак за јунака,
Какав само може пожелити...

Крв по пољу потоком се лије,
А лешеве прекрише боиште. —

Брат ми данас баш освѣтла образ!

Показа се јунак над јунаци.

Ако данас битку добијемо,

Његово ће јунаштво добит' је!

СЕДАМНАЈЕСТИ ПРИЗОР.

Краљ Радослав долази с друге стране.

Та то није син моје матере,

Тај Немања! Тога срѣћа роди,

Па га данас по боишту води.

Како лѣпо Владимир покрену,

Већ сам држ'о, побѣда је наша;

А кад у бој Немања с' умѣша,

Изгубисмо, и натраг прегнусмо...

Нема ништа, сад у сѣчу идем,

Па ил' морам пасти ил' добити.

(Пође).

Кнез Првослав изиђе пред њега.
Стани, краљу! полажи оружје,
Погинућеш, ако се не предаш.

Краљ.

Има ли вас ту више стотина,
Ил' сам стоиш, млађани јуначе,
Кад се тако холо разбацујеш?

Кнез Првослав.

Сто пред себе Првослав непушта.

Краљ.

Краљ Радослав дѣчку с' не предаје,
Већ ти бритку ту одпасуј сабљу,
Да о брата неогрѣшим руке.

Кнез Првослав.

Нек пресуди срѣћа ил' јунаштво.
(Борећи се оду.)

ОСАМНАЈЕСТИ ПРИЗОР.

Владимир и **Немања** са друге стране борећи се уђу.

Кнез Владимир.

Даље, даље, из гомиле даље,
Да с' на само овдѣ огледамо.

Немања,

Да ми братској мач непрѣти глави,
Неби с' мор'о ни довдѣ трудити.

Кнез Владимир стане.

Сад ударај, сад ваља видити,
На коме ће остат' краљевина.

Немања.

Нит' је моја, нит' је твоја, кнеже,
Штета сабље с тога крвавити.

Кнез Владимир.

Нашто таиш, што обадва знамо.
Ми се данас за круну боримо;
Један од нас овдѣ добиће је.

Немања.

Ако другог немате узрока,
Можемо се на миру разићи.

Кнез Владимир.

Ил' ја, ил' ти! Један мрѣти мора;
Обоица живит' неможемо.

Немања.

Није право, да брат брата сѣче,
Иди тражи другог противника.

Кнез Владимир.

Братска крв је к'о и свака друга;
Кукавица другчије говори.

(Удари на Немању.)

Немања брани се.

Владимире, ти ћеш погинути —

Остави се, данас ти неиде —

Кнез Владимир.

Сам ти ђаво мора да цомаже...

Ал' је ово рука поуздана,

Надвладаће и самог сатану.

(Удара.)

Немања.

Правда Божја на мојој је страни...

Чувај боље своју русу главу,

Неможе ми с' чуват' обоицу.

(Брани се).

Кнез Владимир радостно.

Овај ваља! ето крв ти проби!

Немања.

Опрости ми, Боже, мора ми се —

Кнез Владимир.

Ух, да само мало дубље уђе —

Немања.

Кад већ друге није, пази на се!

(Боре се, прободе га.)

Кнез Владимир испусти мач.

Ху! Добро си сгодио! Гдѣ треба!

(Клекне.)

С Богом, круно, неби ми суђена —

(Падне.)

Немања утре сузу.

Несрѣћнице! Немогу га гледат'!

(Оде.)

ДЕВЕТНАЈЕСТИ ПРИЗОР.

Чуч дотрчи, и тражи очима.

Ни ту није, а наши бѣгају.

Свако око само њега тражи;

Пропали смо, ако с' непокаже.

(Наиђе на тѣло.)

Је л' то? Он је! Устај, господару!

Јеси л' мртав, ил' се само чиниш?

(За себе.)

Са њим незнаш никад на чему си.

(Диже га.)

Кнез Владимир славим гласом.
Ко је ?

Чуч.

Ја — Чуч! — Чуч, твој вѣрни слуга.
Устај! Наши бѣже на све стране,
И неће се до куће станити,
Ако тебе међ собом невиде!

Кнез Владимир.

Нека бѣже, нетреба им више —
Чуче!

Чуч.

Чујем!

Кнез Владимир.

Носи ме одавдѣ,
Да ми с' мртвом душман непоруга.

(Умре.)

Чуч дигне га, да га носи.

ДВАДЕСЕТИ ПРИЗОР.

Првослав с краљем долази.

Ходи, краљу, да т' одведем брату;

Неплаши се, Немањи те водим.

Краљ опази Чуча.

Кога ти то мрвог тамо вучеш?

Да ти није господар?

Чуч.

Да богме!

Краљ ужаснут.

Шта? Владимир!

Кнез Првослав гледа га.

Владимир заиста!

Краљ.

Е са тобом и ја сам свршио!

(Плаче.)

Кнез Првослав Чучу.

Куд то мртво тѣло трзаш? Бѣжи!

Чуч.

Он ми рече носит' га одавдѣ,

Да му с' мртвом душман непоруга.

Кнез Првослав.

Иди даље! Поштоваће браћа
И у врагу брата рођенога.

Чуч вуче јаче.

Кнез Првослав.

Зар нечујеш? Остави то тѣло,
Или ћу те (тргне мач) са њим саставити.

Чуч тргне сабљу.

Живога сам увѣк послушао,
Па г' и мртвог данас послушаћу!
Ма му мор'о мачем леш добити.

Кнез Првослав.

Натраг, себру! Није то стрв за пса!

(Удара мачем на њега.)

Чуч удара са своје стране.

Пас и себар браћа су рођена,
С тог је вѣран један к'о и други.

(Боре се.)

Кнез Првослав љутит.

И нећеш ме послушат'?

Чуч.

Немогу!

Кнез Првослав.

А ти ево, па се шали тамо.

(Прободе га.)

Чуч падне.

Оштра сабља, а ваљана рука!...

Господару, гдѣ си?

(Дигне се на лакат и тражи га очима.)

Ту си?

(Одвуче се до њега, и падне на њега.)

Добро!

(Умре.)

Краљ к Владимиру.

И ти тако за мене погибе,

Да ме недаш моим душманима.

(К Чучу)

Върни себру, ти си заслужио

Да ти цркву над гробом дигнемо,

А ни име нико т' знати неће!

(Замисли се.)

ДВАДЕСЕТПРВИ ПРИЗОР.

Немања долази с момцима.

Тамо лежи, носите га брже,

Можда му се јошт помоћи може.

Кнез Првослав.

Тај никада више непрогледа!
Него ево другог живог, брате!

Немања опази краља.

Краљ ухваћен, Владимир убијен,
А војска им сасвим потучена, —

(Скине шлем.)

Благи Боже, самом теби хвала!

Краљ приступи му.

Шта ће са мном да буде, Немањо?
Што год мислиш, само име чувај!
Боље сѣци, него да срамотиш!

Немања.

Биће добро, ако узхтѣш добро.
Оном тамо више ништ' нетрѣба:
Буди мени, што си њему био,
Па ид' кући, и ничег с' неплаши.

Краљ.

С' оним тамо љубав ме скопчава;
Заслугом је стек'о пријатеља:
Ти пак руку за круном ми пружаш,
Па захтѣваш, да ти исто будем.

Немања.

Круна твоја није жеља моја;
 Док год живиш, краљем ћу те звати,
 Што је твоје, то ћу ти чувати:
 Ал' обћхат' мораш под пресегом,
 Да на мене ударати нећеш,
 И да ћеш ми у државу дати,
 Што год отнем од наших душмана,
 А наши га имаће дѣдови.

Краљ.

То се даје чути и примити.
 Ево мене, а Бог је и овдѣ:
 Кунем ти се именом Божијим,
 Да све примам, што ми сада рече,
 И све т' дајем, што си заискао.

Немања загрли га.

Тако, краљу, па сад сужан ниси,
 Већ брат код свог брата рођенога.

ДВАДЕСЕТДРУГИ ПРИЗОР.

**Кнез Радивој долази са Баном Стѣпаном, Анном
и Владиславом.**

Немања опазивши га.

Добро дош'о из робства, војводо!

Какве с тобом госте ми доводиш?

(Позна Бана и Анну.)

Бане! Анно! О добро ми дошли!

(Кнезу Радивоју.)

А гдѣ си их наш'о, војеводо?

Кнез Радивој.

Заједно нас под стражом држаше.

Кад краљева војска бѣгат' стаде,

Цобѣгоше и наши чувари,

А ми онда куд ћемо, нег амо!

Немања к Бану.

Радуј ми се, јуначка старино!

Скоро ће те Босна поцѣвати,

К'о што те је и прије пѣвала.

Ако Бог да и срѣћа јуначка,

Слободу ће наш јој мач донети.

Бан Стѣпан од радости плаче.

Пемања к Анни.

А чим тебе, Анно, да поздравим?

Ти си мени живот сачувала,

Твој је пост'о, зато ти га дајем!

Буд' му навјек анђео хранитељ,

Ко што си му у тамници била.

Анна метне руке на груди и дигне очи к небу.

ДВАДЕСЕТРЕЋИ ПРИЗОР.

Кнез Гоислав долази.

Владислава притрчи му.

Драги отче?

Кнез Гоислав упрепасти се.

Владиславо!

(Невѣрује.)

Ти си!

О кои те светитељ избави!

Владислава показује на Анну.

Од како сам од тебе отишла

Ово ми је мила сестра била,

Она ме је у туги тѣшила,

Она ме је из града извела!

Немања.

И то данас? Отче свемогући!
Недај више, јер ће бит' сувише!...
Све препоне с пута уклонисмо,
Што желисмо, оно и добисмо:
Сад ми други задатак наступа,
Или србску повратит' државу,
Или за њу главу изгубити!

Завјса падне.

Помысли

И то давай? Отра оветствуй!

Недай shame, jep he dat, cunshel!

Сae пpенонe e нyтa yмoлeнo, нoнe нe нyтa

Штo жe нe мo, oнo нe дoбpо: oнo нe дoбpо

Сад нe дрyгe гoлoсe нe нyтa нe нyтa нe нyтa

Нeм oбoрoтy пoрoдeнe дoбpо, дoбpо

Нeм зe нyтa нe нyтa нe нyтa нe нyтa

Зачем не...

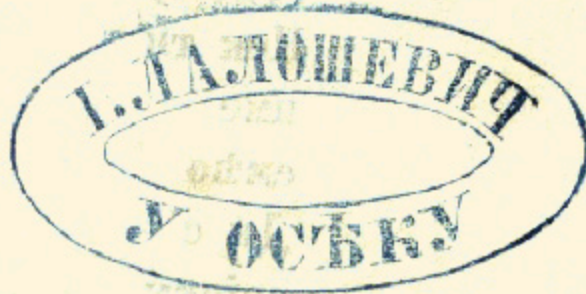
Или...

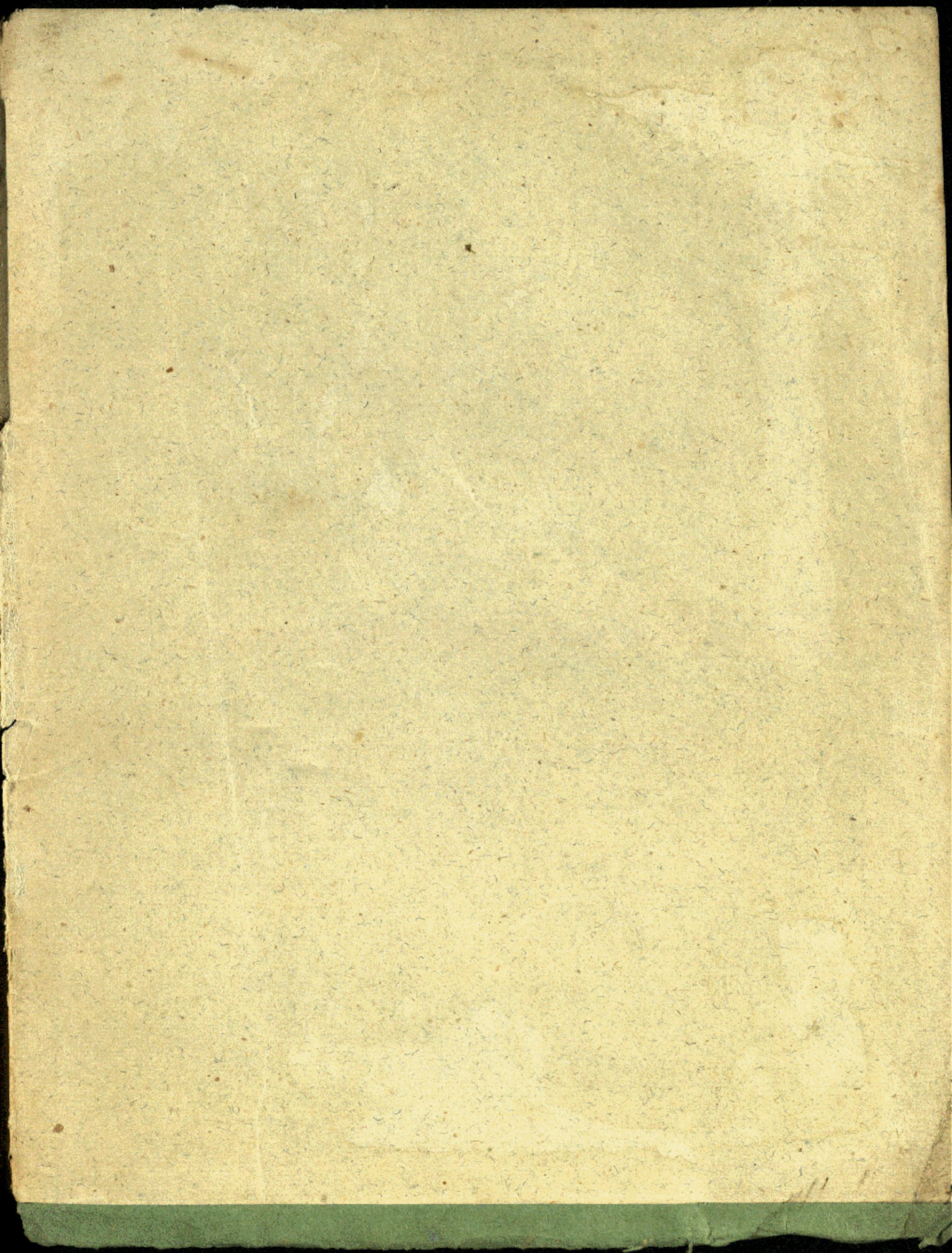
П о г р ѣ ш к е .

Страна	врста	место	читај
205	1	води	вода
"	2	придружи	придржи
213	15	шта	што
238	11	тишти	пишти
247	3	(пише)	(тише)
258	9	Нек ти	Нек ми
259	8	име	срдце
332	17	смѣо	смѣј'о
340	14	Дн с'	Да с'
341	20	војску	војску
343	12	кнегиња	кнежина
362	4	пресегом	присегом

Историческое

Страницы	Тема	Страницы	Тема
1	Ввод	1	Ввод
2	Историческое	2	Историческое
13	Историческое	13	Историческое
14	Историческое	14	Историческое
3	(Историческое)	3	(Историческое)
8	Историческое	8	Историческое
9	Историческое	9	Историческое
11	Историческое	11	Историческое
14	Историческое	14	Историческое
14	Историческое	14	Историческое
20	Историческое	20	Историческое
18	Историческое	18	Историческое
4	Историческое	4	Историческое

R19Sr I 574/4/2.1

Код уредништва „Данице“ могу се добити:

Сеоба Србаља, драмат Ђ. Јакшића, увенчан од Матице Српске наградом од 100 дуката. 1 форинта.

Немања, драма дра. Ј. Суботића. 50 новч.

Јунак нашега доба, роман М. Лермонтова, превео с рускога Ђ. Поповић. 50 новчића.

Бливанци, украјинска приповедка, превео Ђ. Поповић. 40 нов.

Народност и њен државоуправни основ, брошура дра. Михаила Д. Полита. 40 нов.

Банатске народне песме. 30 новчића.

Даница за 1862. годину 5 фор. (Још врло мало егземплара.) За 1863. годину 5 фор. (Од 1860. и 1861. год. нема више ни једнога броја.)

Јавор за 1862. годину 2 фор.; за 1863. годину 1 фор.

